

วรรณยุกต์ในภาษาลาวหลวงพระบาง

Tones in Louang Phabang Lao

วริษา กมลนาวิณ*

yogvari@yahoo.com

บทคัดย่อ

การศึกษาเรื่องวรรณยุกต์ในภาษาลาวหลวงพระบางที่ผ่านมา ผู้วิจัยพบในงานวิจัยของรอฟและรอฟ (Roff & Roff, 1956) และ บราวน์ (Brown, 1985) เท่านั้น งานวิจัยชิ้นนี้ต้องการศึกษาว่า วรรณยุกต์ในภาษาลาวหลวงพระบางในปัจจุบันมีความแตกต่างจากงานของนักภาษาศาสตร์ทั้งสองท่านมากน้อยเพียงใด ทั้งนี้ได้เก็บข้อมูลเสียงวรรณยุกต์จากคนลาวในชุมชนบ้านเชียงแมน เมืองจอมเพชร แขวงหลวงพระบาง จำนวน 5-7 คน (คำเดี่ยว 5 คน ประโยค 7 คน) คนลาวในหมู่บ้านนี้ถือเป็นตัวแทนของชาวลาวหลวงพระบางได้เป็นอย่างดี เนื่องจากคนลาวในชุมชนนี้มีอัตราการอพยพโยกย้ายต่ำ อีกทั้งหมู่บ้านดังกล่าวมีอาณาเขตติดกับเมืองหลวงพระบางซึ่งเป็นศูนย์กลางทางเศรษฐกิจ สังคม และประวัติศาสตร์ และการท่องเที่ยวของแขวงหลวงพระบาง มีแม่น้ำโขงกั้นระหว่างสองเมืองนี้ ผลการวิจัยพบว่า ภาษาลาวหลวงพระบางมี 5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ ประกอบด้วยวรรณยุกต์เปลี่ยนระดับ 4 หน่วยเสียง และวรรณยุกต์คงระดับ 1 หน่วยเสียง เสียงวรรณยุกต์แทบทุกหน่วยเสียงมีสัทลักษณะคล้ายคลึงกับเสียงวรรณยุกต์ที่ บราวน์ (Brown, 1965) เคยนำเสนอไว้ ยกเว้นวรรณยุกต์ที่ 1 หากบราวน์เก็บข้อมูลจากคนในชุมชนเมืองหลวงพระบางหรือเมืองใกล้เคียง เช่น ที่เมืองจอมเพชร ก็อาจกล่าวได้ว่า ภายในเวลาเกือบ 50 ปี ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1965 ที่บราวน์ได้ศึกษาเสียงไว้ ระบบเสียงภาษาลาวหลวงพระบางมีการเปลี่ยนแปลงไปเพียงเล็กน้อยในแง่ของสัทลักษณะ แต่จำนวนเสียงวรรณยุกต์ยังคงมีเท่าเดิม

คำสำคัญ: ลาว, ภาษาลาว, วรรณยุกต์ภาษาลาวหลวงพระบาง, ระบบวรรณยุกต์

* รองศาสตราจารย์ประจำภาควิชาภาษาศาสตร์ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Abstract

Louang Phabang Lao tones have been hitherto referred to only in research studies by Roff and Roff (1956) and Brown (1985). The purpose of this study was to investigate Louang Phabang tones and compare them with Roff and Roff's and Brown's findings. The tonal data collection was conducted in a community that is recognized as a representative of the Louang Phabang people. Five-seven informants were chosen (5 for citation-form elicitation; 7 for sentence elicitation) from Xiangman village, Jomphet district, Louang Phabang province, to provide the necessary tonal data. This village was chosen because the people there have a rather low rate of migration. Moreover, it is a district right next to the center of Louang Phabang central district, where historical sites as well as tourist attractions can be found. Xiangman village is located on the opposite bank of the Mekong River from Louang Phabang central district. It was found that Louang Phabang Lao tonal system consists of five tonemes: four are contour and the other one is a level tone. The tonal characteristics revealed from data used in this study remain very similar to those described by Brown (1965), except Tone 1. If we are to believe that Brown collected his tonal data in a village close to Xiangman village, we can conclude that tones have changed rather slowly in 50 years in terms of tonal characteristics.

Keywords: Lao, Lao language, Louang Phabang Lao tone, tonal system

1. บทนำ

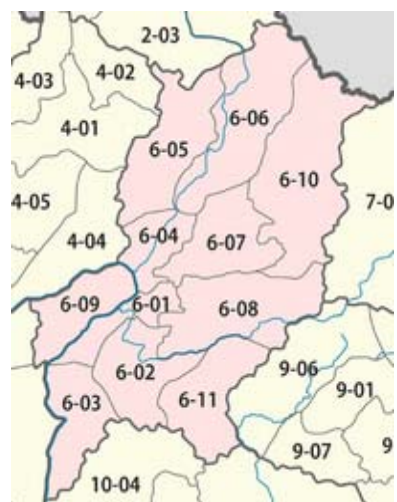
ภาษาลาวสำเนียงหลวงพระบางนั้น ในทัศนคติของคนลาวจะรู้สึกว่าเป็นสำเนียงที่อ่อนหวาน นุ่มนวล (Enfield, 1999, p. 261; Enfield, 2007, p. 19; สมบัติ พรหมมินทร์ ค้อนทอง 2551, น. 11) เป็นสำเนียงที่มีศักดิ์ศรีสูง เนื่องจากหลวงพระบางเป็นเมืองหลวงมาช้านาน และเป็นเมืองที่เจ้ามหาชีวิตองค์สุดท้าย คือ เจ้ามหาชีวิตศรีสว่างวัฒนาทรงปกครองก่อนที่จะสละราชบัลลังก์ในปี ค.ศ. 1975 (Trankell, 1999, p. 191) คนลาวเรียกเมืองหลวงพระบางโดยย่อว่า “เมืองหลวง” ดังนั้นในบางครั้ง ผู้วิจัยจึงได้ยินคนลาวเรียกภาษาลาวสำเนียงหลวงพระบางว่า “สำเนียงเมืองหลวง”

เมื่อกล่าวถึง “สำเนียงเมืองหลวง” หรือ “สำเนียงหลวงพระบาง” โดยทั่วไป เรามักเข้าใจว่ามีสำเนียงเดียว แท้ที่จริงแล้ว หลวงพระบางเป็นแขวงที่มีอาณาเขตกว้างขวาง เช่นเดียวกับแขวงอื่นๆ จึงมีสำเนียงที่หลากหลายต่างกันไปในรายละเอียด แต่เมือง (เทียบเท่าได้กับอำเภอ) ที่ถือเป็นศูนย์กลางสำคัญของแขวงหลวงพระบาง ได้แก่ เมืองหลวงพระบาง อันเป็นที่ตั้งของสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์หลายแห่ง เช่น พระราชวังของเจ้ามหาชีวิต วัดพูสี วัดเชียงทอง วัดธาตุมหาโม เป็นต้น และด้วยเหตุที่เมืองหลวงพระบางเป็นเมืองที่มีความสำคัญที่สุดในแขวงหลวงพระบาง เมืองนี้จึงถือได้ว่าเป็นศูนย์กลางของมิติทางสังคมทุกด้าน ไม่ว่าจะเป็นการเมือง เศรษฐกิจ สังคม รวมถึงภาษาและวัฒนธรรม

ภาพต่อไปนี้จะแสดงสถานที่ตั้งของแขวงหลวงพระบาง โดยในภาพที่ 1 สีทึบแสดงที่ตั้งของแขวงหลวงพระบาง ส่วนภาพที่ 2 แสดงที่ตั้งของเมืองต่างๆ ภายในแขวงหลวงพระบาง ดังมีรายละเอียดชื่อเมืองต่างๆ ต่อไปนี้

ภาพที่ 1 ที่ตั้งของแขวงหลวงพระบาง

ภาพที่ 2 เมืองต่างๆ ในแขวงหลวงพระบาง

(ที่มา: http://en.wikipedia.org/wiki/Luang_Prabang_Province#Administrative_divisions)

จากภาพที่ 2 จะเห็นได้ว่าแขวงหลวงพระบางแบ่งเขตได้เป็น 12 เมือง ได้แก่ เมืองหลวงพระบาง (หมายเลข 6-01) เมืองเชียงเงิน (หมายเลข 6-02) เมืองน่าน (หมายเลข 6-03) เมืองปากอู (หมายเลข 6-04) เมืองน้ำบาก (หมายเลข 6-05) เมืองงอย (หมายเลข 6-06) เมืองปากแซง (หมายเลข 6-07) เมืองโพนไซ (หมายเลข 6-08) เมืองจอมเพชร (หมายเลข 6-09) เมืองเวียงคำ (หมายเลข 6-10) เมืองพุกูน (หมายเลข 6-11) และเมืองโพนทอง (หมายเลข 6-12)

จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมา ผู้วิจัยพบว่า มีการบรรยายระบบเสียงวรรณยุกต์ภาษาลาวหลวงพระบางน้อยมาก ทั้งนี้ปัญหาสำคัญที่สุดที่ทำให้ความรู้ด้านระบบเสียงภาษาลาวหลวงพระบางขาดความชัดเจนคือ การไม่ทราบสถานที่ในการเก็บข้อมูล งานวิจัยของนักภาษาศาสตร์ชาวไทย ได้แก่ งานของศิวพร ฮาชันนารี (2543) ได้บันทึกไว้ว่าเก็บข้อมูลที่บ้านปากเลื่อง แขวงหลวงพระบาง ซึ่งศิวพรได้ระบุว่าเป็นบริเวณที่ติดกับจังหวัดเลยของประเทศไทย ส่วนการเก็บข้อมูลโดยนักภาษาศาสตร์ชาวตะวันตก ได้แก่ รอฟและรอฟ (Roffe & Roffe, 1956) และ บราวน์ (Brown 1985)¹ นั้น มิได้ระบุว่าผู้บอกภาษามาจากเมืองใด งานวิจัยชิ้นล่าสุดที่พบเกี่ยวกับภาษาลาวหลวงพระบางเป็นวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอกของพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2546) ซึ่งเก็บข้อมูลเสียงวรรณยุกต์ภาษาลาวหลวงพระบางของผู้อพยพที่เข้ามาอาศัยอยู่ในจังหวัดเชียงราย เลย และกาญจนบุรี ด้วยเหตุที่จนถึงปัจจุบันยังมิได้มีงานวิจัยที่ศึกษาเสียงวรรณยุกต์ภาษาลาวหลวงพระบางที่มีการระบุชัดเจนว่าข้อมูลมาจากเมืองหลวงพระบาง อันเป็นเมืองศูนย์กลางของแขวงหลวงพระบาง ประเทศสาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว หรือไม่ อีกทั้งการเก็บข้อมูลระบบวรรณยุกต์ภาษาลาวหลวงพระบางมิได้ปรากฏอีกในช่วง 40 กว่าปีที่ผ่านมา นับจากงานของบราวน์

งานวิจัยชิ้นนี้จึงต้องการทราบว่า ปัจจุบันวรรณยุกต์ภาษาลาวสำเนียงหลวงพระบางจะมีความเหมือนหรือแตกต่างไปจากวรรณยุกต์ที่เคยมีผู้ศึกษาไว้มากน้อยเพียงใด ในการเก็บข้อมูลวรรณยุกต์ภาษาลาวหลวงพระบาง ผู้วิจัยเลือกเก็บข้อมูลจากชาวบ้านในหมู่บ้านเชียงแมน เมืองจอมเพชร แขวงหลวงพระบาง เนื่องจากผู้วิจัยได้ข้อมูลจากคนหลวงพระบาง และจากชาวบ้านในหมู่บ้านเชียงแมนเองว่า หมู่บ้านเชียงแมนเป็นหมู่บ้านที่ผู้คนมีการอพยพโยกย้ายถิ่นฐานน้อยที่สุด แทบทุกครอบครัวรู้จักกันหมดทั้งหมู่บ้าน รวมทั้งหมู่บ้านใกล้เคียง เช่น หมู่บ้านม่วงคำ ผู้วิจัยได้รับคำยืนยันจากชาวบ้านว่า บรรพบุรุษของเขาอยู่ที่นี่เป็นเวลานานแล้ว และพวกเขา มักแต่งงานกันเองกับคนในเมืองจอมเพชร โดยแทบไม่มีชาวลาวต่างถิ่นหรือกลุ่มชาติพันธุ์อื่นๆ เข้ามาอาศัยอยู่เลย และเมื่อพิจารณาจากแผนที่ข้างต้น (ภาพที่ 1 และภาพที่ 2) จะเห็นได้ว่า เมืองจอมเพชรเป็นเมืองที่ติดกับเมืองหลวงพระบาง มีแม่น้ำโขงกั้นระหว่างสองเมืองนี้ ส่วนใหญ่ผู้ชายจากเมืองเชียงแมนต้องพายเรือข้ามฟากไปยังเมืองหลวงพระบางเพื่อประกอบอาชีพ เช่น พายเรือรับจ้าง หรือทำหน้าที่เป็นไกด์ ส่วนผู้หญิงใน

หมู่บ้านนี้จะเป็นที่เกษตรกรรมและหมู่บ้าน เมืองนี้จึงเหมาะกับการเก็บข้อมูลในแง่ที่ว่า เป็นเมืองที่ผู้คนมีการติดต่อกับผู้คนในเมืองหลวงพระบางอย่างสม่ำเสมอ แต่ในขณะเดียวกัน คนในชุมชนก็มิได้มีการโยกย้ายถิ่นฐานมากนัก

ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยศึกษาสัญลักษณ์ของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวหลวงพระบาง ทั้งในคำพูดเดี่ยว (citation form) และคำพูดต่อเนื่องในรูปแบบของกรอบประโยค (sentence frame) แต่ละประโยคประกอบด้วยพยางค์ 5 พยางค์ และจะได้นำข้อมูลทั้งสองประเภทมาเปรียบเทียบกันเพื่อพิจารณาว่า วรรณยุกต์เดียวกันที่ปรากฏในคำพูดเดี่ยวและในคำพูดต่อเนื่องจะมีสัญลักษณ์ที่แตกต่างกันหรือไม่อย่างไร

2. เอกสารและงานวิจัยด้านวรรณยุกต์ภาษาลาวหลวงพระบาง

เอกสารและงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับวรรณยุกต์ภาษาลาวหลวงพระบางตามลำดับปี ก่อน-หลังที่ได้มีการเก็บข้อมูล มีดังนี้

2.1. ระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาวหลวงพระบาง เสนอโดยรอฟ (Roffe & Roffe) ในปี ค.ศ. 1956

รอฟและรอฟเสนอว่า ระบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวหลวงพระบางมีทั้งหมด 5 เสียง ดังแสดงในภาพที่ 3 ต่อไปนี้²

แถว	A	B	C	DL	DS
1	ว.1 กลางตก- ต่ำขึ้น 	 ว.3 กลาง-ระดับ	ว.4 สูง-ตก (หยุดที่เส้นเสียง)	ว.2 ต่ำ-ระดับ 	ว.4 สูง-ตก
2	ว.2 ต่ำ-ขึ้น 		ว.5 สูง-ระดับ 		
3		ว.5 กลาง-ขึ้น 	ว.3 กลาง-ระดับ		
4				ว.5 กลาง-ขึ้น 	

ภาพที่ 3 ระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาวหลวงพระบาง โดยรอฟในปี ค.ศ. 1956
(ดัดแปลงจาก <http://www.seasite.niu.edu/lao/>)

จากภาพที่ 3 รอฟเสนอว่า ภาษาลาวหลวงพระบางมี 5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ ได้แก่ (1) วรรณยุกต์กลางตก-ต่ำขึ้น (up-down glide) ในแถว A1 (2) วรรณยุกต์ต่ำ-ขึ้น (low-rising) ในแถว A234 (3) วรรณยุกต์กลาง-ระดับ (mid) ในแถว B1234 (4) วรรณยุกต์สูง-ตกตามด้วยเสียงหยุดที่เส้นเสียง (high-falling (glottalized)) ในแถว C1 และ (5) วรรณยุกต์สูง-ระดับ (high) ในแถว C234 สำหรับวรรณยุกต์ต่ำ-ระดับ (low) ในแถว DL123 ถือเป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ที่ 2 ส่วนวรรณยุกต์กลาง-ขึ้น (mid-rising) ในแถว DL4 ถือเป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ที่ 5 สำหรับวรรณยุกต์สูง-ตก (high-falling) ในแถว DS123 ถือเป็นหน่วยเสียงย่อยของวรรณยุกต์ที่ 4 และสุดท้าย แถว DS4 เป็นเสียงวรรณยุกต์ที่ 3 ได้แก่เสียงกลาง-ระดับ (mid)

กัลยา ดิงศภักดิ์, ม.ร.ว. (Tingsabadh, 2001, p. 215) ได้อธิบายลักษณะเด่นของวรรณยุกต์ภาษาลาวว่า แถว B จะเป็นเสียงวรรณยุกต์เดียวกันทั้งหมด แถว C1 และ DL123 มีวรรณยุกต์เสียงเดียวกัน ส่วนแถว C234 มักรวมตัวกับเสียงวรรณยุกต์ในแถว DL4 แต่จากภาพที่ 3 จะเห็นได้ว่าแถว C1 กลับมิได้รวมเสียงกับแถว DL123 แม้แถว C234 จะรวมตัวกับแถว DL4 และแถว B จะไม่มีการแตกตัวของเสียงวรรณยุกต์ก็ตาม

2.2 ระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาวหลวงพระบาง เสนอโดย บราวน์ (Brown) ในปี ค.ศ. 1965

บราวน์ (1965) ได้นำเสนอเสียงวรรณยุกต์ลาวหลวงพระบางไว้ดังภาพที่ 4 ต่อไปนี้

แถว	A	B	C	DL	DS
1	ว.1 กลางตก-ต่ำขึ้น	ว.3 กลาง-ระดับ	ว.4 สูง-ตก (หยุดที่เส้นเสียง)	↘	ว.5 กลางขึ้น
2	ว.2 ต่ำ-ขึ้น		ว.5 กลาง-ขึ้น (หยุดที่เส้นเสียง)		
3		↙	ว.5 กลาง-ขึ้น	ว.3 กลาง-ระดับ	
4					

ภาพที่ 4 ระบบวรรณยุกต์ภาษาลาวหลวงพระบางโดยบราวน์ (1965)

(ดัดแปลงจาก <http://www.seasite.niu.edu/lao/>)

จากการเปรียบเทียบวรรณยุกต์ในภาษาลาวหลวงพระบางที่รอฟและรอฟกับบราวน์ ได้นำเสนอไว้ พบว่า มีวรรณยุกต์ 4 หน่วยเสียงที่มีสัทลักษณะคล้ายคลึงกัน ได้แก่ วรรณยุกต์

ที่ 1 กลางตก-ต่ำขึ้น (บราวน์ใช้ชื่อว่า mid-falling-rising แต่ได้บรรยายสัญลักษณ์ไว้ เหมือนกับรอฟและรอฟ) วรรณยุกต์ที่ 2 ต่ำ-ขึ้น (low-rising) วรรณยุกต์ที่ 3 กลาง-ระดับ (mid) และ วรรณยุกต์ที่ 4 สูง-ตก (หยุดที่เส้นเสียง) (บราวน์เรียกว่า high-falling-glottalized) สำหรับวรรณยุกต์เสียงที่ 5 แตกต่างกัน คือ รอฟและรอฟบันทึกไว้ว่าเป็นเสียงสูง-ระดับ ส่วน ในงานของบราวน์เป็นเสียงกลาง-ขึ้น (หยุดที่เส้นเสียง) (mid-rising-glottalized) นอกจากนี้ วรรณยุกต์แถว C1 ในงานของบราวน์รวมตัวเป็นเสียงวรรณยุกต์เดียวกันกับแถว DL123 รวมทั้งเสียงวรรณยุกต์ในแถว DL123 ของบราวน์ เป็นเสียงกลาง-ขึ้น ต่างจากงานของรอฟ และรอฟซึ่งแสดงวรรณยุกต์ในแถวเดียวกันนี้เป็นเสียงสูง-ตก

2.3. ระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาวหลวงพระบาง เสนอโดยศิวพร ฮาชันนารี ในปี พ.ศ. 2543

ศิวพร ฮาชันนารี (2543) ได้เปรียบเทียบเสียงวรรณยุกต์ของภาษาลาวด่านซ้ายที่พูดใน หมู่บ้านแสงภา อำเภอนาแห้ว จังหวัดเลย ภาษาลาวลุ่มน้ำท่าจีน และภาษาลาวหลวงพระบาง ที่พูดในบ้านปากเสียง แขวงหลวงพระบาง ซึ่งมีอาณาเขตติดกับจังหวัดเลย ศิวพรพบว่า เสียง วรรณยุกต์ของภาษาลาวด่านซ้ายกับภาษาลาวหลวงพระบางที่หมู่บ้านปากเสียงมีความ คล้ายคลึงกัน โดยศิวพร (2543, น. 7) ระบุว่า การเสนอระบบวรรณยุกต์มาจากแบบทดสอบ หน่วยเสียงในภาษาไทยถิ่นของเก็ดนีย์ ดังแสดงในภาพที่ 5 ต่อไปนี้

แถว	A	B	C	DL	DS
1	ว.1 ต่ำ-ขึ้น		ว.4 ต่ำ-ตก	┌	ว.1 ต่ำ-ขึ้น
2	ว.2 กลาง-ระดับ		ว.3 สูง-ระดับ		
3		┌		└	ว.3 กลาง-ขึ้น
4					

ภาพที่ 5 ระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาวหลวงพระบางที่หมู่บ้านปากเสียง แขวงหลวงพระบาง (คัดแปลงจากศิวพร ฮาชันนารี, 2543, น. 36)

ผู้วิจัยมีข้อสังเกตว่า สัญลักษณ์ของเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวหลวงพระบางหลาย แถว ที่บรรยายในงานวิจัยของศิวพร ในภาพที่ 5 มีสัญลักษณ์ที่คล้ายคลึงกับเสียงวรรณยุกต์ ในภาษาลาวเวียงจันทน์อย่างมาก ดังที่ผู้วิจัยจะได้เทียบระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาว

หลวงพระบางโดยศิวพรกับระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาวเวียงจันทน์ จากงานของวิชา
โอสถานนท์ (Osatananda, 1997) ดังแสดงต่อไปนี้

แถว	A	B	C	DL	DS
1	ว.1 ต่ำ/ต่ำ-ขึ้น		ว.4 ต่ำ-ตก	└	ว.1 สูง (กลางขึ้น)
2	ว.2 สูง/กลาง-ขึ้น		ว.3 กลาง-ระดับ		
3		└		ว.3 กลาง	
4					

ภาพที่ 6 ระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาวเวียงจันทน์ ที่นครหลวงเวียงจันทน์
(ดัดแปลงจาก Osatananda, 1997, p. 40)

จากการเปรียบเทียบระหว่างภาพที่ 5 และภาพที่ 6 จะเห็นได้ว่า เสียงวรรณยุกต์ที่ตรงกันระหว่างภาษาลาวหลวงพระบางที่บ้านปากเสียงและภาษาลาวเวียงจันทน์ ได้แก่ แถว A1 แถว C และแถว DL นอกจากนี้ แถว A4 เริ่มต้นที่ระดับเสียงกลางเหมือนกัน และแถว B ก็เป็นเสียงคงระดับเหมือนกัน แม้จะมีระดับเสียงไม่ตรงกัน

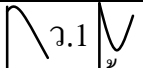

การที่ภาษาลาวหลวงพระบางที่บ้านปากเสียงมีสัทลักษณะใกล้เคียงกับระบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวเวียงจันทน์มากกว่าระบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวหลวงพระบางที่บรรยายโดยรอฟและรอฟกับบราวน์ น่าจะเกิดจากการเก็บข้อมูลคนละพื้นที่กัน อีกทั้งช่วงเวลาในการเก็บข้อมูลก็ห่างกันถึง 35 ปี ทั้งนี้ บ้านปากเสียงมีอาณาเขตใกล้กับจังหวัดเลย และเป็นบริเวณที่มีคนลาวหลายกลุ่มอาศัยอยู่ร่วมกัน ดังนั้นภาษาลาวหลวงพระบางที่หมู่บ้านปากเสียงจึงอาจมีโอกาสเปลี่ยนแปลงได้ง่ายกว่าภาษาลาวหลวงพระบางบริเวณอื่นๆ เนื่องจากการสัมผัสภาษานั้นเอง

2.4. วรรณยุกต์ภาษาลาวหลวงพระบาง เสนอโดยพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล ในปี พ.ศ. 2546

พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2546) เก็บข้อมูลเสียงวรรณยุกต์ในภาษาลาวที่พูดอยู่ตามจังหวัดต่างๆ ในประเทศไทย ในจำนวนนี้ พิณรัตน์ได้เก็บข้อมูลภาษาลาวหลวงพระบางจากผู้บอกภาษาทั้งสิ้นจำนวน 13 คน ประกอบด้วยผู้บอกภาษาที่มีสถานะเป็นผู้พูดชนกลุ่มใหญ่ 10 คน ซึ่งอาศัยอยู่ในอำเภอเชียงของและอำเภอเวียงแก่น จังหวัดเชียงราย ส่วนอีก 3 คนเป็นผู้พูด

ภาษาลาวในฐานะชนกลุ่มน้อย ซึ่งอาศัยอยู่ในอำเภอเชียงคานและอำเภอเชียงของ จังหวัดเลย แห่งละ 1 คน และผู้บอกภาษาจากอำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรีอีก 1 คน ตามลำดับ

ผู้บอกภาษาแต่ละคนมีรายละเอียดการออกเสียงวรรณยุกต์แต่ละเสียงที่แตกต่างกันออกไป แต่ภาพรวมที่ผู้วิจัยสังเกตได้จากข้อมูลของพินรัตน์คือ ภาษาลาวหลวงพระบางที่พูดในฐานะเป็นชนกลุ่มใหญ่ในจังหวัดเชียงรายมีลักษณะการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่เหมือนกับภาษาลาวหลวงพระบางที่พบในงานวิจัยที่ผ่านมา กล่าวคือ เสียงวรรณยุกต์ในแถว A1 แยกตัวออกจากแถว A234 แถว B จะไม่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์ ส่วนแถว C และ DL พบการแยกเสียงวรรณยุกต์ในลักษณะ C1=DL123 และ C234= D4 แม้จะมีบางคนในจังหวัดเชียงรายที่วรรณยุกต์ในแถว DL4 มีได้ร่วมกับวรรณยุกต์ในแถว C234 ก็ตาม ลักษณะดังกล่าวต่างจากการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ในภาษาลาวหลวงพระบางที่พูดในฐานะชนกลุ่มน้อยในจังหวัดเลยและจังหวัดกาญจนบุรี กล่าวคือ วรรณยุกต์ภาษาลาวหลวงพระบางที่พูดในอำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย มีการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์หลากหลายแบบในช่อง A สำหรับผู้บอกภาษาชาวหลวงพระบางที่อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี มีระบบการแยกเสียงรวมเสียงวรรณยุกต์ที่แถว A ต่างออกไปจากงานวิจัยที่ผ่านมาเช่นกัน กล่าวคือ มีการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์แบบ A1-23-4 ผลการศึกษาเสียงวรรณยุกต์ภาษาลาวหลวงพระบางในงานของพินรัตน์ สรุปได้ดังภาพที่ 7 และ 8 ต่อไปนี้

แถว	A	B	C	DL	DS	
1	 ว.1 สูง-ตก-ขึ้น 523, 512, 423, 534	 ว.3 กลาง-ตก 31, 331, 32	ว.4 สูง-ตก (ต่ำลึก)42, 442?, 441?		ว.1 กิ่งต่ำ-ระดับ/ กลาง-ตก/ กิ่งต่ำ-ขึ้น 22, 32, 23	
2	ว.2 ต่ำ-(ตก)-ขึ้น 		 ว.5 กลาง-(ขึ้น)-ตก/ กลาง-ระดับ 232, 22, 343, 332		กลาง-ตก/ กลาง-ระดับ	กลาง-ตก/ สูง-ตก
3	223, 213, 324, 223					
4						

ภาพที่ 7 ระบบวรรณยุกต์ภาษาลาวหลวงพระบางที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ สรุปจากผู้บอกภาษา 5 คน ที่อาศัยอยู่ในบ้านปากอึงใต้ ตำบลศรีดอนไชย อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย (คัดแปลงจากพินรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2546, น. 425)

แถว	A	B	C	DL	DS	
1	ว.1 สูง-ตก-(ขึ้น) NM 423, 552, 52, 523-323	ว.3 กลาง-ตก 31, 21 K	ว.4 สูง-ตก (ต่ำลึก) กลาง-ตก (ต่ำลึก) 41, 442(?), 331(?), 52(?)	M	ว.1 กลาง-ตก/ สูง-ขึ้น/45, 33 กลาง-ระดับ T	
2	K		HT			
3	ว.2 ต่ำ-(ตก)-ขึ้น		ว.5 กลาง-ตก/ กึ่งต่ำ-ระดับ			
4	212, 223, 324		22(?), 332(?), 332(?)			

ภาพที่ 8 ระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาวหลวงพระบางที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่
สรุปจากผู้บอกภาษา 5 คน ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านห้วยลึก ตำบลม่วงยาย อำเภอ
เวียงแก่น จังหวัดเชียงราย (ดัดแปลงจากพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2546, น. 426)³

จากภาพที่ 7 และภาพที่ 8 จะเห็นได้ว่าวรรณยุกต์บางหน่วยเสียงของภาษาลาว
หลวงพระบางที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มใหญ่ในจังหวัดเชียงรายมีการแปรอยู่บ้าง แต่
วรรณยุกต์แถว A1 ยังคงแยกจากแถว A234 อย่างชัดเจน สำหรับวรรณยุกต์แถว DL4 ซึ่งใน
ภาษาลาวส่วนใหญ่จะเป็นเสียงเดียวกับวรรณยุกต์ในแถว C234 อันเป็นลักษณะของเด่นของ
ภาษาลาวนั้น งานวิจัยดังกล่าวของพิณรัตน์แสดงให้เห็นว่าเสียงในแถว C234 และแถว DL4
ของผู้บอกภาษาบางคนใน อำเภอเชียงของ จังหวัดเชียงราย เริ่มมีการแยกเสียงออกจากกัน
สะท้อนให้เห็นว่า การเปลี่ยนแปลงเริ่มเกิดขึ้นบ้างแล้ว แม้ว่าผู้บอกภาษาจะเป็นชนกลุ่มใหญ่
ในหมู่บ้านปากอิงใต้ จังหวัดเชียงราย ก็ตาม

แถว	A	B	C	DL	DS
1	ว.1 กลาง-ตก- ขึ้น 323 \downarrow	ว.3 กลาง- ระดับ 33 \uparrow	ว.4 กลาง-ตก 31	\downarrow	ว.1 สูง-ตก 42 \downarrow
2	กลาง-ตก-ขึ้น, กึ่งต่ำ-ตก,		ว.5 สูง-ตก 41 \downarrow		สูง-ตก/ สูง-ตก- ขึ้น 42/534
3	323, 21 \downarrow				
4	ว.2 สูง-ตก-ขึ้น 431 \downarrow		กลาง-ตก 32		

ภาพที่ 9 ระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาวที่หมู่บ้านหนองขาม หลวงพระบางที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มน้อย จากผู้บอกภาษา 1 คน ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านเชียงคาน ตำบลเชียงคาน อำเภอเชียงคาน จังหวัดเลย (ดัดแปลงจากพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2546, น. 428)

แถว	A	B	C	DL	DS
1	ว.1 ต่ำ-ตก-ขึ้น 213 \downarrow	ว.3 กลาง-ตก 332 \downarrow	ว.4 กลาง-ตก (หยุด ที่เส้นเสียง) 32(?)	\downarrow	ว.1 กลาง-ตก- ขึ้น 323
2	ว.2 กึ่งต่ำ-ตก 21 \downarrow		ว.5 กลาง-ขึ้น-ตก- หยุดที่เส้นเสียง 34? \downarrow		ว. 3 กลาง- ระดับ 33
3					
4	ว.3 กลาง-ตก- ขึ้น \downarrow 324				

ภาพที่ 10 ระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาวหลวงพระบางที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มน้อย จากผู้บอกภาษา 1 คน ที่อาศัยอยู่ในหมู่บ้านท่าดินแดง ตำบลปรางค์พล อำเภอสังขละบุรี จังหวัดกาญจนบุรี (ดัดแปลงจากพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2546, น. 438)

ภาพที่ 9 และ 10 แสดงเสียงวรรณยุกต์ของภาษาลาวที่พูดในฐานะภาษาของชนกลุ่มน้อยในจังหวัดเลยและจังหวัดกาญจนบุรีตามลำดับ ภาพดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในระบบเสียงวรรณยุกต์อย่างชัดเจนในแถว A ซึ่งมีการแยกเสียงวรรณยุกต์หลากหลายแบบดังแสดงในภาพที่ 9 ต่างจากการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ของภาษาลาวหลวงพระบางโดยทั่วไปที่มีการแยกเสียงวรรณยุกต์แบบ A1-234 การแยกเสียง

รวมเสียงของวรรณยุกต์แถว A ในภาพที่ 9 และ 10 จึงสะท้อนให้เห็นการเปลี่ยนแปลงของ ภาษาลาวหลวงพระบางที่อาจเกิดจากปัจจัยทางสังคม เช่น อิทธิพลของภาษารอบข้าง ความมี ศักดิ์ศรีของภาษาของชนกลุ่มใหญ่ในพื้นที่นั้นๆ เป็นต้น

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวกับวรรณยุกต์ในภาษาลาวหลวงพระบาง ดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า วรรณยุกต์บางหน่วยเสียงมีการแปรต่างกันตามแต่ละพื้นที่ รวมถึงช่วงเวลาที่มีการเก็บข้อมูล อย่างไรก็ตาม การแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ที่ปรากฏร่วมกันในภาษาลาวหลวงพระบางจากเอกสารงานวิจัยข้างต้น ได้แก่ การแยกเสียงรวม เสียงของวรรณยุกต์แถว A แบบ A1-234 การแยกเสียงรวมเสียงในช่อง A ในลักษณะนี้ สอดคล้องกับลักษณะเด่นที่ปรากฏในวรรณยุกต์ภาษาลาวจังหวัดเลยที่กัลยา ดิงศักดิ์ทิพย์, ม.ร.ว. ใต้กล่าวถึง (Tingsabadh, 2001, p. 219) สำหรับแถว C และ DL นั้น วรรณยุกต์ในแถว C1 รวมเสียงกับแถว DL123 ส่วนวรรณยุกต์ในแถว C234 รวมเสียงกับแถว DL4 ซึ่งก็ถือเป็น ลักษณะเด่นของเสียงในภาษาไทยอีสานด้วยเช่นเดียวกัน (Tingsabadh, 2001, p. 216)

3. วิธีการดำเนินการวิจัย

3.1 สถานที่เก็บข้อมูล

ข้อมูลวรรณยุกต์ของภาษาลาวหลวงพระบางในงานวิจัยนี้ เก็บข้อมูล ณ หมู่บ้าน เชียงแมน เมืองจอมเพชร แขวงหลวงพระบาง สาธารณรัฐประชาธิปไตยประชาชนลาว ระหว่างวันที่ 20-23 กันยายน พ.ศ. 2555

3.2 ผู้บอกภาษา

ข้อมูลวรรณยุกต์ภาษาลาวหลวงพระบางที่เป็นข้อมูลคำเดี่ยว เก็บข้อมูลจากผู้บอก ภาษาเพศหญิงจำนวน 5 คน ส่วนข้อมูลที่เป็นประโยคเก็บข้อมูลจากผู้บอกภาษาเพศหญิง จำนวน 7 คน⁴ ผู้วิจัยเลือกผู้บอกภาษาทั้งหมดเป็นผู้หญิงเพื่อมิให้เกิดตัวแปรทางสังคมในด้าน เพศ อีกทั้งผู้หญิงทั้งหมดมิได้ออกไปพบปะผู้คนในหมู่บ้านอื่นๆ บ่อยเท่าผู้ชาย ผู้หญิงจึงเป็น เพศที่ได้รับอิทธิพลการสัมผัสภาษาน้อยกว่าผู้ชาย ทั้งนี้ ผู้บอกภาษาทั้งหมดมีอายุระหว่าง 42- 76 ปี⁵ ซึ่งมีอวัยวะในการออกเสียงปกติ ผู้บอกภาษาทุกคนเกิดและเติบโตในบ้านเชียงแมน เมืองจอมเพชร แขวงหลวงพระบาง

3.3. วิธีการเก็บข้อมูล

ข้อมูลที่ให้ผู้บอกภาษาออกเสียงทั้งหมดแบ่งเป็น 3 ชุด ได้แก่ (1) รายการคำ จำนวน 60 คำ เพื่อการวิเคราะห์ระบบวรรณยุกต์ในเบื้องต้นจากการฟัง (2) รายการคำ จำนวน 9 คำ

ซึ่งขึ้นต้นด้วยเสียงพยัญชนะต้น /k^h/ เพื่อวิเคราะห์และแสดงผลของค่าความถี่มูลฐานของเสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏในคำพูดเดี่ยว และ (3) คำที่อยู่ในกรอบประโยคจำนวน 3 ประโยค ทุกประโยคประกอบด้วยพยางค์จำนวน 5 พยางค์ เพื่อวิเคราะห์และแสดงผลของค่าความถี่มูลฐานของเสียงวรรณยุกต์ที่ปรากฏในคำพูดต่อเนื่อง ดังรายละเอียดต่อไปนี้

3.3.1 รายการคำเดี่ยวที่เลือกใช้ในงานวิจัยนี้ ผู้วิจัยปรับจากรายการคำของพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2546) จำนวนทั้งสิ้น 60 คำ ดังนี้

ตารางที่ 1 รายการคำในกลุ่มวรรณยุกต์ ซึ่งตัดแปลงจากงานของพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2546)

	A	B	C	DL	DS
1	หู ขา สอง	ไฟ ข่า ถั่ว	เสื่อ ห้า หม้อ	หมวก สอก ขวด	ลิป ผัก หก
2	ปู ตา กิน	ไก่ เต่า ป่า	เก้า ป้า ตู	ปีก กอด ปาก	กบ เจ็ด เตะ
3	แดง ดาว ไบ	บ่า อ้อม ค่า	ด้าย อ้อย อ้าย	บีบ บอด คูด	เบ็ด ดิบ ออก
4	มือ ควาย งู	พ่อ เลื่อย แม่	ก๊ว น้ำ ลื่น	มิด แซบ เชือก	นก มด เล็บ

ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้จัดเตรียมรูปภาพขนาด 4 x 7 นิ้วให้ผู้บอกภาษาดู แล้วให้ผู้บอกภาษาออกเสียงคำเหล่านั้นทีละคำ เช่น รูปไฟ รูปเบ็ด เป็นต้น ส่วนคำที่ไม่อาจแสดงด้วยรูปภาพ ผู้วิจัยจะใช้การทำท่าทาง เช่น คำว่า “กอด” เป็นต้น ก่อนการบันทึกเสียง ได้มีการซักซ้อมและทำความเข้าใจกับคำต่างๆ ในบัตรคำ นอกจากนี้ ผู้วิจัยได้นำภาพทั้งหมดมาสลับกันในลักษณะสุ่มเพื่อมิให้ผู้บอกภาษาออกเสียงวรรณยุกต์เดียวกันติดต่อกัน จากนั้น ผู้วิจัยได้ให้ผู้บอกภาษาออกเสียงจากรูปภาพจากรายการคำเดี่ยวชุดที่ 2 ดังนี้

3.3.2 รายการคำเดี่ยวชุดที่ 2 ประกอบด้วยคำที่ขึ้นต้นด้วยเสียงพยัญชนะ /k^h/ และมีสระเสียง /a/ หรือ /aa/ ทุกคำ เพื่อป้องกันมิให้คำเหล่านี้ได้รับอิทธิพลของเสียงพยัญชนะต้นและเสียงสระซึ่งอาจมีผลต่อค่าความถี่มูลฐานของคำ รายการคำชุดนี้แสดงด้วยรูปภาพเช่นเดียวกับรายการคำเดี่ยวในข้อ 3.3.1 ผู้วิจัยได้นำรายการคำมาจากวิธีการเก็บข้อมูลเสียงวรรณยุกต์ของพิณรัตน์ (2546) ซึ่งประกอบด้วยคำว่า (1) คา (2) ข่า (3) ข้าว (4) ค้า (5) ขา (6) ขาด (7) คาค (8) ขัด และ (9) คัด โดยให้ผู้บอกภาษาออกเสียง 2 ครั้ง รวม 18 ครั้ง⁶ ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มรูปภาพในการเรียงลำดับการออกเสียง เพื่อมิให้คำเดียวกันเรียงต่อกัน ทั้งนี้ ในระหว่างการเก็บข้อมูลได้มีปัญหาก่อขึ้นในการออกเสียงคำ 2 คำ ได้แก่คำว่า “ขัด” และ “คัด” กล่าวคือ ผู้บอกภาษาล้วนให้ข้อมูลตรงกันว่าภาษาลาวหลวงพระบางไม่มีคำทั้งสองนี้ ดังนั้นเพื่อเป็นการ

แก้ปัญหาคำเฉพาะหน้า ผู้วิจัยจึงได้เลือกคำว่า “ผิด” แทนคำว่า “ขัด” และเลือกคำว่า “นก” แทนคำว่า “คัต”⁷

3.3.3 สำหรับประโยคที่นำมาศึกษาในครั้งนี้ ออกเสียงโดยผู้บอกภาษาเพศหญิงจำนวน 5 คน อายุระหว่าง 42-76 ปี จำนวน 3 ประโยค แต่ละประโยคประกอบด้วยพยางค์ 5 พยางค์ ได้แก่ (1) “ข้อยมีอายสองคน” (2) “น้ำเห็นควายห้าโต” (3) “ป่าให้ควายกินหญ้า” ประโยคทั้งสามนี้ ประกอบด้วยพยางค์ที่มีเสียงวรรณยุกต์ 4 หน่วยเสียง ได้แก่ วรรณยุกต์ (ต่อไปนี้จะใช้อักษรย่อว่า ว.) เสียงที่ 1 (ว.1) จากแถว A1 ว.2 จากแถว A2 และ A4 ว.4 จากแถว C1 และ ว.5 จากแถว C234 ทั้งนี้ ผู้วิจัยมิได้นำเสียง ว.3 มาพิจารณาในงานวิจัยนี้ เพราะจากการเก็บข้อมูลเบื้องต้น ผู้วิจัยพบว่า วรรณยุกต์ดังกล่าวเป็นวรรณยุกต์เดียวที่มีสัทลักษณะแบบคงระดับ ผู้วิจัยต้องการมุ่งศึกษาเสียงวรรณยุกต์เปลี่ยนระดับที่อยู่ในประโยคเท่านั้นว่าจะมีการแปรเสียงไปมากน้อยหรือไม่เพียงใด คำต่างๆ ในประโยคมีเสียงวรรณยุกต์ดังต่อไปนี้

รูปประโยค	เสียงวรรณยุกต์				
ข้อยมีอายสองคน	ข้อย	มี	อาย	สอง	คน
	C1, ว.4	A4, ว.2	C3, ว.5	A1, ว.1	A4, ว.2
น้ำเห็นควายห้าโต	น้ำ	เห็น	ควาย	ห้า	โต
	C4, ว.5	A1, ว.1	A4, ว.2	C1, ว.4	A2, ว.2
ป่าให้ควายกินหญ้า	ป่า	ให้	ควาย	กิน	หญ้า
	C2, ว.5	C1, ว.4	A4, ว.2	A2, ว.2	A1, ว.4

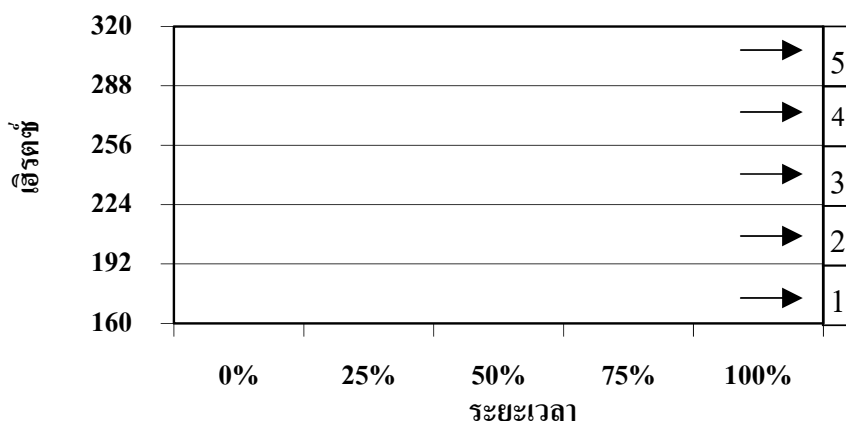
วิธีการเก็บข้อมูลการออกเสียงทั้งสามประโยคนี้คือ ผู้วิจัยให้ผู้บอกภาษาครูรูปภาพแต่ละรูปเพื่อออกเสียงประโยคที่ต้องการ เช่น รูปแรกเป็นรูปผู้ชาย 2 คน ผู้บอกภาษาจะทราบว่าคุณต้องพูดประโยค “ข้อยมีอายสองคน” เป็นต้น

คำที่ขีดเส้นใต้ข้างต้นเป็นคำที่ผู้วิจัยนำมาศึกษาสัทลักษณะและนำมาวัดค่าความถี่มูลฐาน มีทั้งหมด 7 คำ ได้แก่ (1) สอง (2) เห็น (3) กิน (4) ควาย (5) ให้ (6) ห้า และ (7) อาย คำทั้งหมดล้วนขึ้นต้นด้วยพยัญชนะต้นที่มีเสียงอโชนะ และทุกคำเป็นคำพยางค์เป็น⁸ และเป็นคำที่ได้รับการเน้นหนักเนื่องจากทุกคำเป็นพยางค์ที่มีความหมาย (content words) คำพยางค์เป็นทั้งหมดนี้แม้จะมีเสียงพยัญชนะท้ายต่างกัน ได้แก่ เสียงนาสิก /m/, /ŋ/ (ในคำว่า “สอง” “เห็น” และ “กิน”) เสียงกึ่งสระ /j/ (ในคำว่า “ควาย” “ให้” และ “อาย”) และเสียงสระ /aa/ (ในคำว่า “ห้า”) แต่ก็จะไม่มียผลต่อสัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ในช่วงท้าย เพราะเป็นที่รับรู้กันโดยทั่วไปว่า เสียงที่มีสัทลักษณะซออรันต์ (sonorants) อันได้แก่ เสียงนาสิก เสียงกึ่งสระ รวมทั้งเสียงสระ ถือเป็นหน่วยรองรับวรรณยุกต์ (tone-bearing units)⁹ อีกทั้งคำเหล่านี้

ล้วนแต่มีค่าแวลูมทั้งข้างหน้าและตามหลัง จึงเป็นค่าที่มีองค์ประกอบของพยางค์และบริบทแวลูมใกล้เคียงกัน คำที่ 1 และ 2 (สอง, เห็น) เป็นตัวแทนเสียงวรรณยุกต์ที่ 1 คือเสียงสูง-กลางตก คำที่ 3 และ 4 (กิน, ควาย) เป็นตัวแทนเสียงวรรณยุกต์ที่ 2 คือเสียงวรรณยุกต์ต่ำ-ขึ้น คำที่ 5 และ 6 (ให้, อ้าย) แทนเสียงวรรณยุกต์ที่ 4 ได้แก่เสียงวรรณยุกต์สูง-ต่ำตก และสุดท้าย คำว่า “อ้าย” เป็นตัวแทนเสียงวรรณยุกต์ที่ 5 ได้แก่เสียงกลาง-ขึ้น

3.4. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำเสียงวรรณยุกต์ของผู้บอกภาษา จากรายการคำชุดที่ 2 ซึ่งขึ้นต้นด้วยเสียงพยัญชนะต้น /k^h/ ดังที่ได้อธิบายไว้ในข้อ 3.3.2 รวมทั้งคำที่มาจากประโยค ดังที่ได้อธิบายในข้อ 3.3.3 มาวิเคราะห์หาค่าความถี่มูลฐานโดยใช้โปรแกรม PRAAT เวอร์ชัน 5.3.23 ผู้วิจัยใช้โปรแกรม excel เพื่อแบ่งตำแหน่งในการวัดออกเป็น 5 ตำแหน่งด้วยกัน¹⁰ ตำแหน่งที่ 1 ได้แก่ช่วงเริ่มต้นเปล่งเสียงสระและตำแหน่งสุดท้ายได้แก่ช่วงที่วรรณยุกต์สิ้นสุดลง สำหรับตำแหน่งที่ 2, 3, และ 4 เป็นการแบ่งระยะเวลาที่เท่ากันที่ตำแหน่ง 25%, 50%, 75%, และ 100% ตามลำดับ แล้วหาค่าความถี่มูลฐานในแต่ละจุด จากนั้นผู้วิจัยนำค่าความถี่มูลฐานของเสียงวรรณยุกต์ที่ออกเสียงโดยผู้บอกภาษาทั้ง 5 คนมาหาค่าเฉลี่ย ผู้วิจัยบันทึกค่าเฉลี่ยลงในโปรแกรม excel เพื่อปรับค่าให้เป็นกราฟเส้น และจากผลการศึกษาในเบื้องต้น ผู้วิจัยพบว่าระดับเสียงของผู้บอกภาษาโดยรวมมีค่าความถี่มูลฐานที่ 160-320 เฮิรตซ์ ผู้วิจัยจึงได้แบ่งระดับเสียงออกเป็น 5 ระดับโดยตั้งค่าระดับที่ 1 (ต่ำสุด) ไว้ที่ 160 เฮิรตซ์ ถึงระดับที่ 5 (สูงสุด) ซึ่งมีค่าความถี่มูลฐานสูงสุดที่ 320 เฮิรตซ์ แต่ละระดับมีค่าความถี่มูลฐานต่างกัน 32 เฮิรตซ์ ดังแสดงในภาพระดับเสียงต่อไปนี้

ภาพที่ 11 แสดงการแบ่งระดับค่าความถี่มูลฐานออกเป็น 5 ระดับ ระหว่าง 160-320 เฮิรตซ์

ตัวเลข 1-5 ที่ปรากฏในภาพที่ 11 เป็นการกำหนดระดับเสียงจาก 1 (ต่ำสุด) ถึง 5 (สูงสุด) เพื่อบรรยายเสียงวรรณยุกต์ด้วยตัวเลข โดยผู้วิจัยจะระบุตัวเลขหลังชื่อของเสียงวรรณยุกต์แต่ละเสียง ดังแสดงในหัวข้อต่อไป

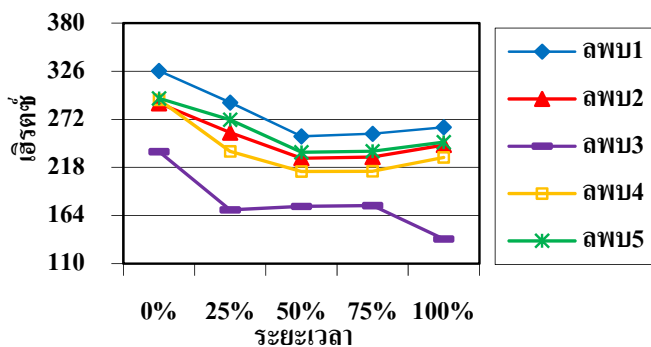
4. อภิปรายผลการศึกษา

ผลการศึกษาแบ่งออกเป็นการบรรยายสัญลักษณ์ของเสียงวรรณยุกต์ในคำเดี่ยว และสัญลักษณ์ของเสียงวรรณยุกต์ในคำพยางค์เดี่ยวที่อยู่ในประโยค ในการแสดงผลของค่าความถี่มูลฐาน (ค่า F0) ของเสียงวรรณยุกต์แต่ละเสียงนั้น ผู้วิจัยจะแสดงค่า F0 ของผู้บอกภาษาทุกคนในภาพทางด้านซ้ายมือ และเนื่องจากผู้บอกภาษาบางคน ได้แก่คนที่ 3 และ 7 ออกเสียงวรรณยุกต์ซึ่งมีค่า F0 สูงและต่ำกว่าผู้บอกภาษาคนอื่นอย่างเห็นได้ชัด¹¹ จึงทำให้ค่าความถี่มูลฐานที่แสดงในภาพทางด้านซ้ายมือมีช่วงระหว่าง 110-380 เฮิรตซ์ ซึ่งเป็นค่าพิสัยที่กว้างมาก เมื่อเปรียบเทียบกับค่าเฉลี่ยรวม F0 ของผู้บอกภาษาคนอื่นซึ่งมีค่าพิสัยความถี่มูลฐานที่แคบกว่า ดังนั้น ในภาพที่แสดงค่าเฉลี่ยรวมของ F0 ทางด้านขวามือ ค่า F0 จึงมีช่วงที่แคบกว่าค่าที่ปรากฏทางด้านซ้ายมือ คือมีค่า F0 ระหว่าง 160-320 เฮิรตซ์ ดังจะได้แสดงไว้ในหัวข้อย่อยต่อไปนี้

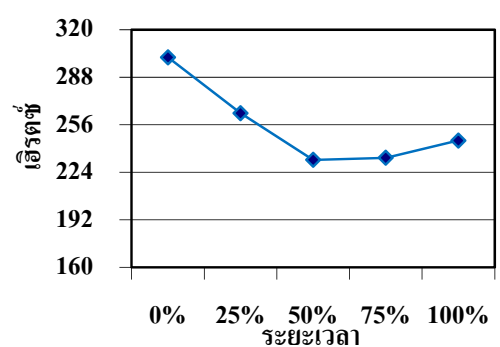
4.1. สัญลักษณ์ของเสียงวรรณยุกต์ในคำเดี่ยว

ผู้วิจัยพบว่าวรรณยุกต์ในภาษาลาวหลวงพระบาง มี 5 หน่วยเสียง และ 1 ใน 5 หน่วยเสียงมีสัญลักษณ์เป็นเสียงคงระดับ ส่วนวรรณยุกต์อีก 4 หน่วยเสียงล้วนมีสัญลักษณ์เป็นเสียงเปลี่ยนระดับทั้งหมด ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. วรรณยุกต์สูง-ตก-กลางระดับ /533/ หน่วยเสียงวรรณยุกต์นี้มีการผสมผสานกันระหว่างเสียงเปลี่ยนระดับและเสียงคงระดับ เสียงนี้เริ่มต้นจากระดับเสียงสูงแล้วค่อยๆ ลดระดับลงมาที่ระดับกลางที่จุด 50% จากนั้นเสียงมีระดับคงที่โดยตลอดในช่วงท้าย

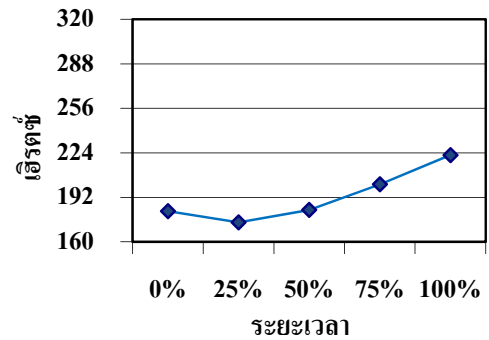
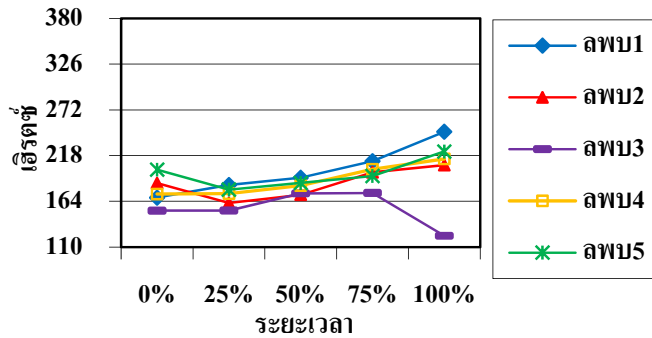
ภาพที่ 12 เสียง ว.1 ในคำว่า “ขา” ของผู้พูด 5 คน

ภาพที่ 13 ค่าเฉลี่ย F0 ของเสียง ว.1

จากภาพที่ 12 จะเห็นว่าผู้บอกภาษาคนที่ 3 มีช่วงระดับเสียงที่ต่ำกว่าผู้บอกภาษาอีก 4 คนอย่างเห็นได้ชัด ในการคิดค่าเฉลี่ยของค่าความถี่มูลฐาน ผู้วิจัยจึงมิได้นำค่าความถี่มูลฐานของผู้บอกภาษาคนที่ 3 มาคิดค่าเฉลี่ยร่วมด้วย

2. วรรณยุกต์ต่ำ-ขึ้น /12/ เสียงนี้เริ่มต้นจากระดับเสียงต่ำ เสียงตกลงเล็กน้อยในช่วงเริ่มต้น คือ ณ จุดที่ 25% จากนั้นค่อยๆ สูงขึ้นจนถึงสิ้นสุดพยางค์ ดังแสดงในภาพที่ 14 และ 15

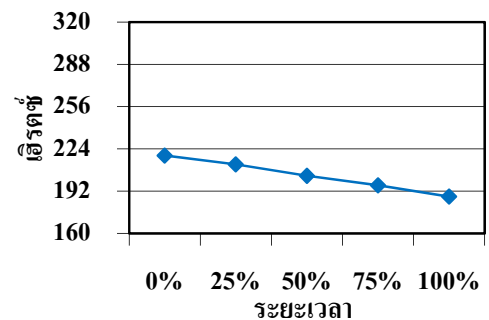
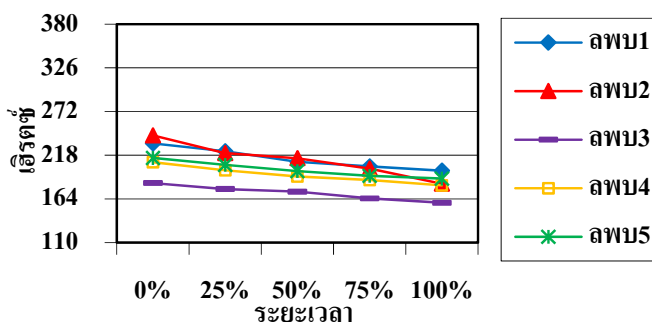

ภาพที่ 14 เสียง ว.2 ในคำว่า “คา” ของผู้พูด 5 คน

ภาพที่ 15 ค่าเฉลี่ย F0 ของเสียง ว.2

จากภาพที่ 14 ผู้บอกภาษาคนที่ 3 มีทิศทางที่ต่างออกไปจากผู้บอกภาษาคนอื่น ผู้วิจัยจึงมิได้นำค่าความถี่มูลฐานของผู้บอกภาษานี้มาคิดค่าเฉลี่ยเช่นกัน

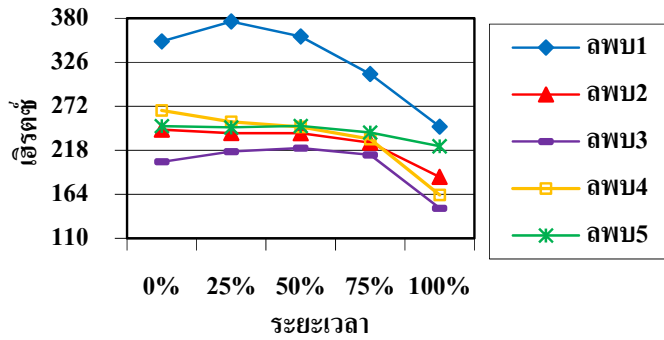
3. วรรณยุกต์กึ่งต่ำ-ระดับ /22/ เสียงนี้เป็นเสียงวรรณยุกต์คงระดับเสียงเดียวในจำนวน 5 หน่วยเสียงวรรณยุกต์ โดยมีการเลื่อนต่ำลงน้อยมาก ในการออกเสียงนี้ ผู้บอกภาษาทั้ง 5 คนออกเสียงไปในทิศทางเดียวกัน ดังแสดงในภาพที่ 16 และ 17 ต่อไปนี้

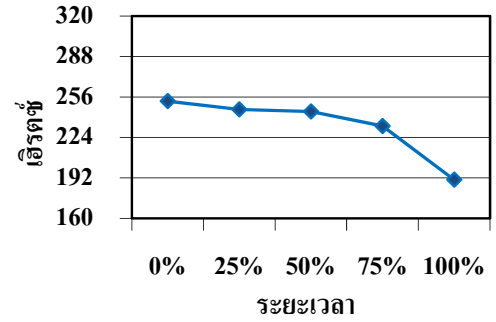
ภาพที่ 16 เสียง ว.3 ในคำว่า “ข้า” ของผู้พูด 5 คน

ภาพที่ 17 ค่าเฉลี่ย F0 ของเสียง ว.3

4. วรรณยุกต์กลาง-ตก /32/ เสียงวรรณยุกต์เริ่มจากระดับเสียงกลาง เลื่อนระดับลงมาเรื่อยๆ จนถึงสิ้นสุดพยางค์ ดังแสดงในภาพที่ 18 และ 19 ต่อไปนี้

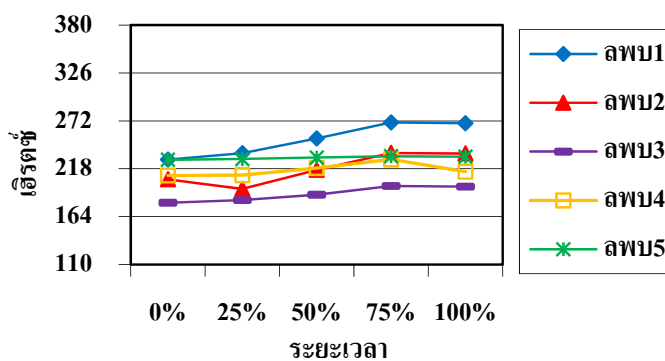
ภาพที่ 18 เสียง ว.4 ในคำว่า “ข้าว” ของผู้พูด 5 คน

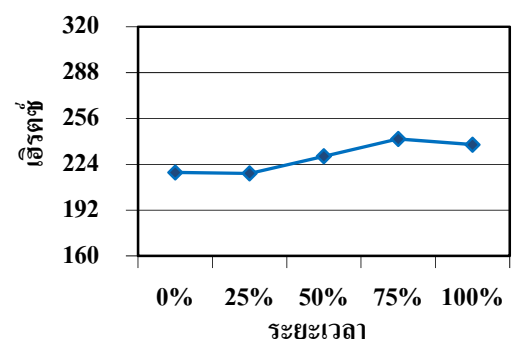
ภาพที่ 19 ค่าเฉลี่ย F0 ของเสียง ว.4

จากภาพที่ 18 จะเห็นว่าผู้บอกภาษาคนที่ 1 มีระดับเสียงที่สูงมากกว่าผู้บอกภาษาคนอื่น ๆ ซึ่งเมื่อผู้วิจัยนำค่าความถี่มูลฐานของคำว่า “ข้าว” ที่ผู้บอกภาษานี้ ออกเสียง 2 ครั้ง มาพิจารณา พบว่าในการออกเสียงครั้งที่ 1 ผู้บอกภาษานี้ ออกเสียงในระดับสูงมาก โดยมีค่าความถี่มูลฐานระหว่าง 350-400 เฮิรตซ์ ส่วนครั้งที่ 2 ค่าความถี่มูลฐานอยู่ในเกณฑ์ใกล้เคียงกับผู้บอกภาษาคนอื่น ๆ คือ อยู่ระหว่าง 340-320 เฮิรตซ์ ในระยะเวลาที่ 0-50% ผู้วิจัยสันนิษฐานว่า ในการออกเสียงครั้งแรกผู้บอกภาษาอาจตื่นเต้นเกินกว่าปกติจึงออกเสียงอย่างไม่เป็นธรรมชาติ อย่างไรก็ตาม เพื่อให้ค่าความถี่มูลฐาน เป็นไปตามการออกเสียงของผู้บอกภาษาคนอื่น ๆ ผู้วิจัยจึงมิได้นำผู้บอกภาษาคนที่ 1 (รวมทั้งคนที่ 3 จากที่ได้อธิบายไปแล้วในตอนต้นของข้อ 4.1) มาคิดค่าเฉลี่ย ดังนั้น ภาพที่ 19 จึงแสดงผลค่าเฉลี่ยของผู้บอกภาษาคนที่ 2, 4 และ 5 เท่านั้น

5. วรรณยุกต์กึ่งต่ำ-ขึ้น /23/ วรรณยุกต์เสียงนี้เริ่มจากเสียงระดับกึ่งต่ำและค่อยๆ เลื่อนระดับเสียงสูงขึ้น ดังแสดงในภาพที่ 20 และ 21 ต่อไปนี้

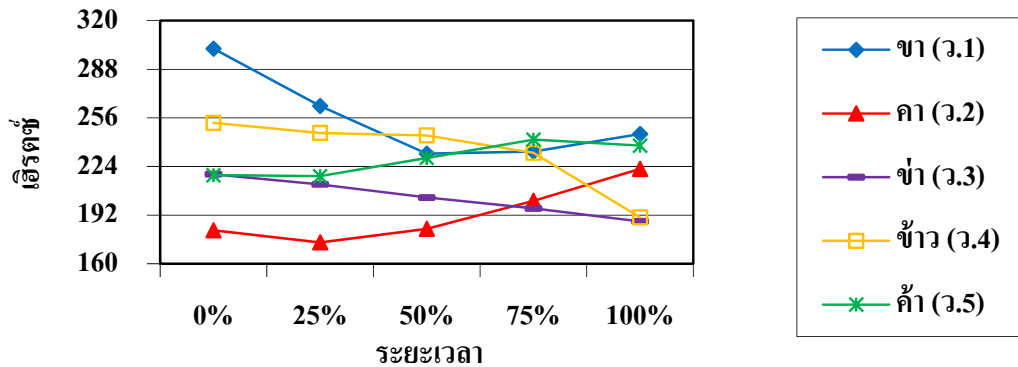

ภาพที่ 20 เสียง ว.5 ในคำว่า “ค้ำ” ของผู้พูด 5 คน

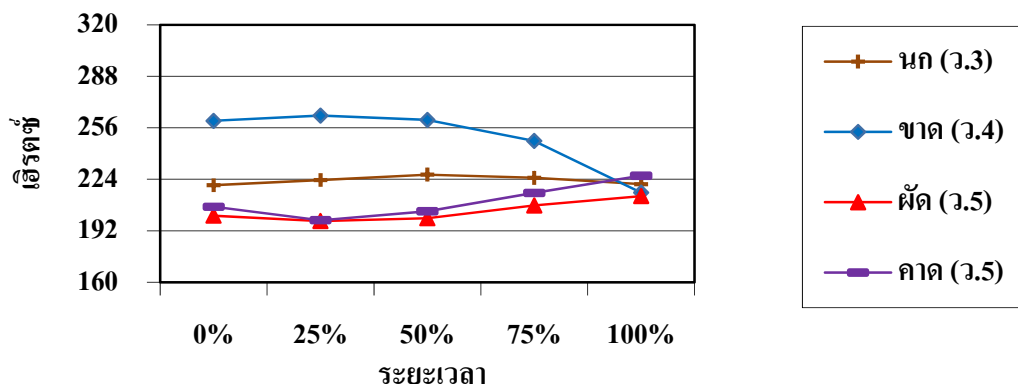

ภาพที่ 21 ค่าเฉลี่ย F0 ของเสียง ว.5

ต่อไปนี้เป็นกราฟแสดงค่าเฉลี่ยของค่าความถี่มูลฐานของเสียงวรรณยุกต์ทั้ง 5 เสียงในภาษาลาวหลวงพระบาง ทั้งในพยางค์เป็นและพยางค์ตายในคำพูดเดี่ยว ในภาพที่ 22 และ 23 ตามลำดับ

ภาพที่ 22 ค่าเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ 5 เสียงในภาษาลาวหลวงพระบาง ที่ปรากฏในคำพูดเดี่ยวพยางค์เป็น

ภาพที่ 23 ค่าเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์ 5 เสียงในภาษาลาวหลวงพระบาง ที่ปรากฏในคำพูดเดี่ยวพยางค์ตาย¹²

จากการวิเคราะห์ค่าความถี่มูลฐานของเสียงวรรณยุกต์ที่ออกเสียงโดยผู้บอกภาษาทั้ง 5 คน พบว่า พิสัยค่าความถี่มูลฐานอยู่ระหว่าง 160-320 เฮิร์ตซ์โดยประมาณ นอกจากการนำเสนอค่าความถี่มูลฐานของเสียงวรรณยุกต์ทั้งหมดในภาพที่ 22 และ 23 แล้ว ผู้วิจัยจะนำเสนอสัญลักษณ์เสียงวรรณยุกต์โดยใช้กล่องวรรณยุกต์ของเก็ดนีย์ไว้ดังนี้

แถว	A	B	C	DL	DS	
1	ว.1 สูง-ตก-กลาง ระดับ 533	ว.3 กึ่งต่ำ-ระดับ 22	ว.4 กลาง-ตก 32	└	ว.5 กึ่งต่ำ-ขึ้น 23	
2	ว.2 ต่ำ-ขึ้น 12		ว.5 กึ่งต่ำ-ขึ้น 23		└	ว.3 22 กึ่งต่ำ-ระดับ
3						
4						

ภาพที่ 24 ระบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวหลวงพระบาง

จากการเปรียบเทียบหน่วยเสียงวรรณยุกต์ภาษาลาวหลวงพระบางในงานวิจัยนี้ กับงานวิจัยของรอฟและรอฟในปี ค.ศ. 1956 และบราวน์ในปี ค.ศ. 1965 ที่ได้แสดงไว้ในภาพที่ 3 และ 4 ตามลำดับ พบว่า ผลการศึกษาาระบบเสียงวรรณยุกต์ในงานวิจัยนี้ใกล้เคียงกับของบราวน์มากกว่า ทั้งในด้านสัญลักษณ์และการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ สัญลักษณ์ของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่พบในงานวิจัยนี้และงานของบราวน์ตรงกัน 3 หน่วยเสียง ได้แก่ (1) วรรณยุกต์ที่ 2 ต่ำ-ขึ้น (2) วรรณยุกต์ที่ 3 กึ่งต่ำ-ระดับ และวรรณยุกต์ที่ 5 กึ่งต่ำ-ขึ้น อีกทั้งเสียงวรรณยุกต์ในแถว C1 และ DL123 ก็ยังใกล้เคียงกัน (กลาง-ตกในงานวิจัยนี้ เทียบกับสูง-ตกในงานของบราวน์) ในขณะที่สัญลักษณ์ของหน่วยเสียงวรรณยุกต์จากงานวิจัยนี้ตรงกับงานของรอฟและรอฟเพียง 2 หน่วยเสียง ได้แก่ (1) วรรณยุกต์ที่ 2 ต่ำ-ขึ้น และ (2) วรรณยุกต์ที่ 3 กึ่งต่ำ-ระดับ และคล้ายคลึงกันในแถว C1 และ DL123 เช่นเดียวกัน ในด้านการแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์นั้น งานวิจัยชิ้นนี้ตรงกับงานของบราวน์ กล่าวคือ แถว A1 แยกเสียงจาก A234 แถว B ไม่มีการแยกเสียง แถว C1 และแถว DL123 รวมเสียงกัน และแถว C234 และ DL4 รวมเสียงกัน แถว DS123 เป็นหน่วยเสียงย่อยของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 5 ซึ่งอยู่ในแถว C234 และ DL4 ส่วนแถว DS4 เป็นหน่วยเสียงย่อยของหน่วยเสียงวรรณยุกต์ที่ 3 ในแถว B

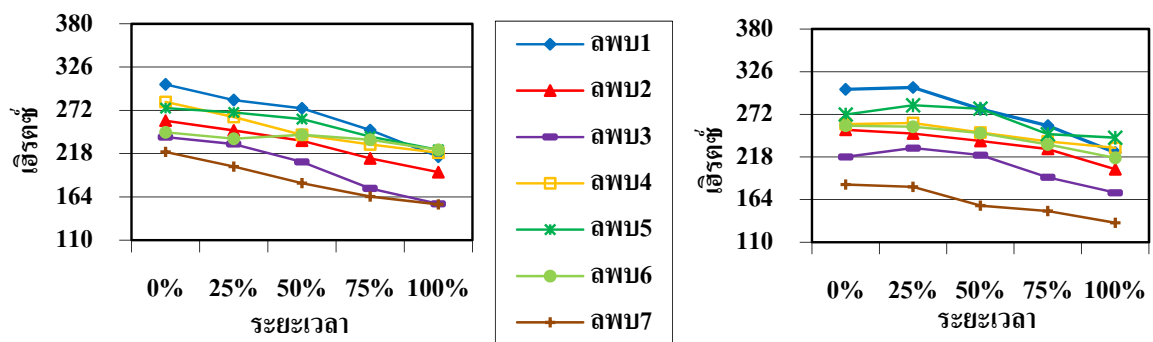
เสียงวรรณยุกต์ที่ต่างออกไปจากงานของบราวน์กับรอฟและรอฟ ได้แก่แถว A1 กล่าวคือ ในงานวิจัยนี้แสดงผลวรรณยุกต์เป็นเสียงสูง-ตก-กลางระดับ ในขณะที่งานของรอฟและบราวน์ได้แสดงผลวรรณยุกต์เป็นเสียงกลางตก-ต่ำขึ้น

ในหัวข้อย่อยถัดไป ผู้วิจัยจะแสดงผลของสัญลักษณ์ของเสียงวรรณยุกต์ในคำที่อยู่ในประโยค ดังนี้

4.2 สัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ในคำพูดต่อเนื่อง

ในการวิเคราะห์วรรณยุกต์ของคำพูดต่อเนื่อง ได้แก่คำที่อยู่ในประโยคที่เตรียมไว้ นั้น ผู้วิจัยได้ตัดการวิเคราะห์วรรณยุกต์เสียงที่ 3 ออกไปเนื่องจากเสียงนี้เป็นเสียงวรรณยุกต์คงระดับเพียงเสียงเดียวดังที่อธิบายไว้ในข้อ 3.3.3 ดังนั้นจึงเหลือวรรณยุกต์เปลี่ยนระดับจากคำในประโยคเพียง 4 เสียง ได้แก่ วรรณยุกต์ที่ 1 (สูง-ตก-กลางระดับ), วรรณยุกต์ที่ 2 (ต่ำ-ขึ้น), ว.4 (กลาง-ตก), และ ว.5 (ถึงต่ำ-ขึ้น) ค่าความถี่มูลฐาน (เฮิรตซ์) ของผู้บอกภาษาแต่ละคน และค่าเฉลี่ยของค่าเฮิรตซ์ที่ออกเสียงโดยผู้บอกภาษาทั้ง 7 คน¹³ มีดังนี้

4.2.1 วรรณยุกต์เสียงที่ 1 (ในข้อมูลคำเดี่ยวเป็นเสียงสูง-ตก-กลางระดับ)

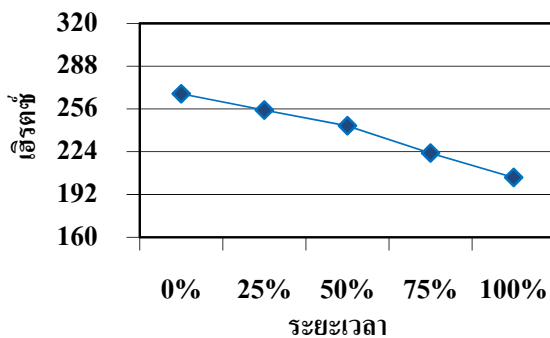

ภาพที่ 25 เสียง ว.1 ในคำว่า “สอง”

ในประโยค “ข้อยมีอายสองคน” ของผู้พูด 7 คน

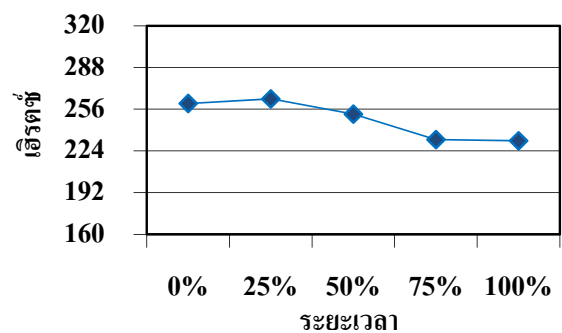
ภาพที่ 26 เสียง ว.1 ในคำว่า “เห็น”

ในประโยค “น้ำเห็นควยห้าโต” ของผู้พูด 7 คน

ภาพที่ 27 ค่าเฉลี่ย F0 ของ ว.1 ในคำว่า “สอง”

ในประโยค “ข้อยมีอายสองคน”

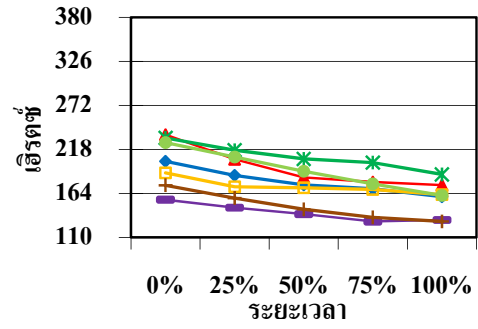
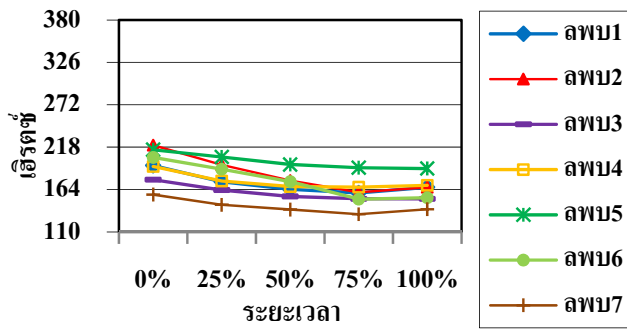

ภาพที่ 28 ค่าเฉลี่ย F0 ของ ว.1 ในคำว่า “เห็น”

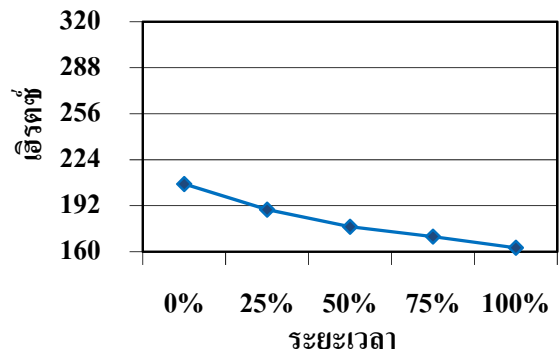
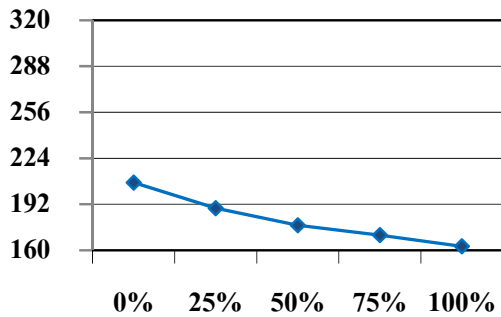
ในประโยค “น้ำเห็นควยห้าโต”

เสียงวรรณยุกต์ที่ 1 เมื่ออยู่ในประโยคจะเป็นเสียงสูง-ตก ดังปรากฏในภาพที่ 27 และ 28 คำว่า “สอง” และ “เห็น” มีทิศทางลงของเสียงเหมือนกัน และมีค่าพิสัยระดับเสียงที่ใกล้เคียงกัน คืออยู่ในช่วงระหว่าง 200-270 เฮิรตซ์

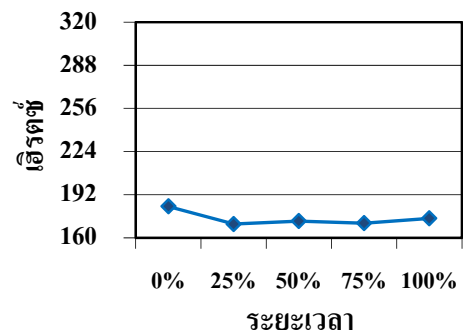
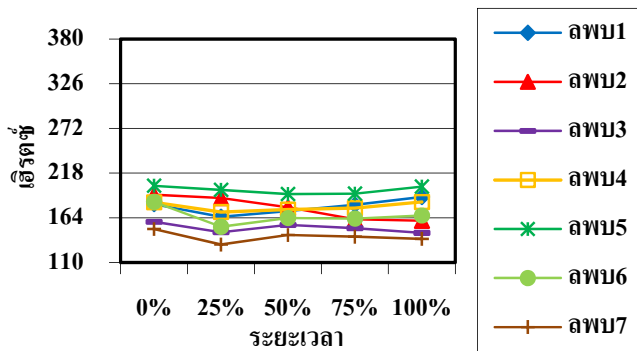
4.2.2 วรรณยุกต์เสียงที่ 2 (ในข้อมูลคำเดี่ยวเป็นเสียงต่ำ-ขึ้น)

ภาพที่ 29 เสียง ว.2 ในคำว่า “ควาย” ในประโยค “น้ำเห็นควายห้าโต” ของผู้พูด 7 คน ภาพที่ 30 เสียง ว.2 ในคำว่า “ควาย” ในประโยค “ป่าให้ควายกินหญ้า” ของผู้พูด 7 คน

ภาพที่ 31 ค่าเฉลี่ย F0 ของ ว.2 ในคำว่า “ควาย” ในประโยค “น้ำเห็นควายห้าโต” ภาพที่ 32 ค่าเฉลี่ย F0 ว.2 ในคำว่า “ควาย” ในประโยค “ป่าให้ควายกินหญ้า”

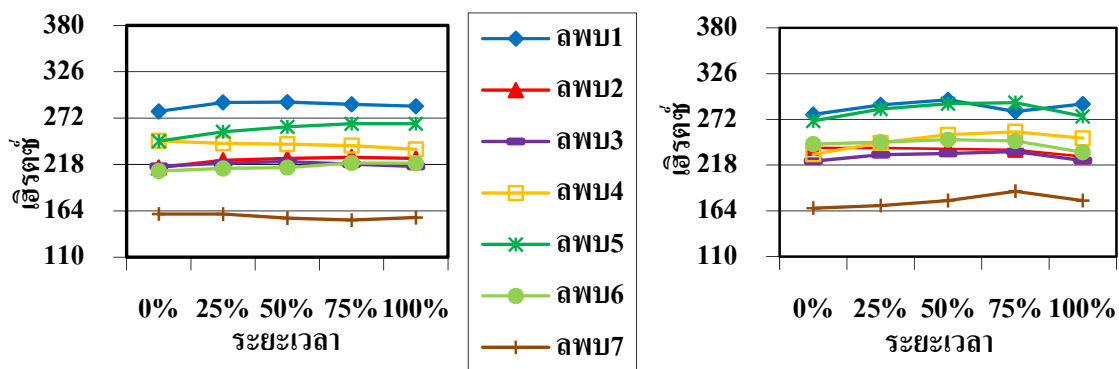

ภาพที่ 33 เสียง ว.2 ในคำว่า “กิน” ในประโยค “ป่าให้ควายกินหญ้า” ของผู้พูด 7 คน ภาพที่ 34 ค่าเฉลี่ย F0 ของ ว.2 ในคำว่า “กิน”

สำหรับวรรณยุกต์ที่ 2 ผู้วิจัยใช้คำ 3 คำในประโยคที่แตกต่างกัน การออกเสียงวรรณยุกต์ที่ 2 มีผลใกล้เคียงกัน คือเป็นเสียงต่ำ-ระดับ คำว่า ควาย (ออกเสียงว่า “ควาย”) ในทั้ง

สองประโยคมีจุดเริ่มต้นที่ประมาณ 200 เฮิร์ตซ์ แล้วค่อยๆ ลดระดับลงมา ในขณะที่ค่าความถี่มูลฐานของคำว่า “กิน” เริ่มต้นที่ค่า 183 เฮิร์ตซ์ ค่าความถี่มูลฐานที่แตกต่างกันระหว่างคำว่า “ควย” และ “กิน” น่าจะมาจากอิทธิพลของเสียงวรรณยุกต์ในคำที่นำหน้า กล่าวคือ คำว่า “ควย” ในประโยค “น้ำเห็นควยห้าโต” มีคำว่า “เห็น” ซึ่งเป็นเสียงสูงตก-กลางระดับนำหน้า ค่าเฮิร์ตซ์ในช่วงท้ายของคำว่า “เห็น” ในประโยคนี้อยู่ที่ 231 เฮิร์ตซ์ จึงทำให้ช่วงเริ่มต้นของเสียงสระในคำว่า “ควย” ในประโยคเดียวกันมีค่าเฮิร์ตซ์สูงขึ้น ในกรณีของคำว่า “ควย” ในประโยค “ป่าให้ควยกินหญ้า” คำว่า “ควย” ก็ได้รับอิทธิพลของค่าเฮิร์ตซ์ที่สูงจากคำว่า “ให้” ซึ่งนำมาข้างหน้าเช่นเดียวกัน คำว่า “ให้” เป็นเสียงวรรณยุกต์กลาง-ตก แต่เมื่ออยู่ในบริบทคำพูดต่อเนื่อง เสียงวรรณยุกต์กลาง-ตกจะเปลี่ยนเป็นเสียงกึ่งต่ำ-ระดับ (ดังจะแสดงผลในหัวข้อต่อไป) เมื่อผู้วิจัยวัดค่าความถี่มูลฐานของคำว่า “ให้” ในช่วงสุดท้ายของคำที่อยู่ในประโยคดังกล่าวนี้ (คือ “ป่าให้ควยกินหญ้า”) พบว่า ค่าความถี่มูลฐานในตำแหน่งสุดท้ายของคำว่า “ให้” อยู่ที่ 250 เฮิร์ตซ์ จึงเห็นได้ว่า คำว่า “ควย” ซึ่งเป็นคำที่ตามมามีค่าความถี่มูลฐานในจุดเริ่มต้นที่สูงกว่าปกติ ก็เนื่องมาจากอิทธิพลของค่าเฮิร์ตซ์ของคำว่า “ให้” นั่นเอง สำหรับคำว่า “กิน” ในประโยค “ป่าให้ควยกินหญ้า” คำนี้ตามหลังคำว่า “ควย” ซึ่งเป็นเสียงต่ำ-ระดับเมื่ออยู่ในประโยค ดังนั้นคำว่า “กิน” จึงมีค่าความถี่มูลฐานที่ต่ำกว่าคำว่า “ควย” ก็เนื่องมาจากอิทธิพลของค่าความถี่มูลฐานของคำที่นำหน้าเช่นเดียวกัน

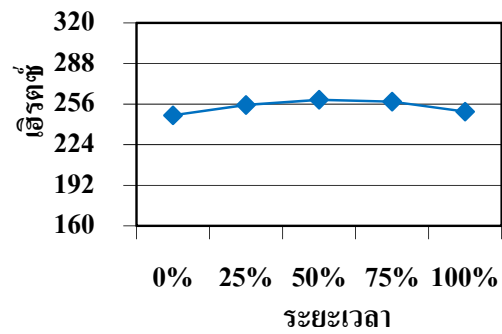
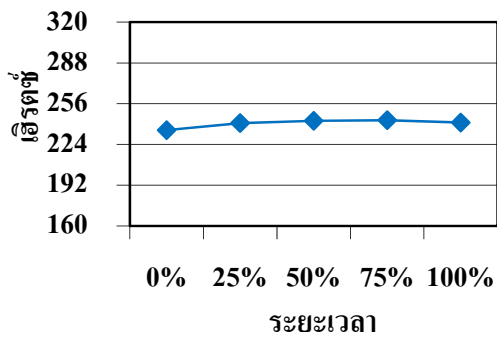
4.2.3 วรรณยุกต์เสียงที่ 4 (ในข้อมูลคำเดี่ยวเป็นเสียงกลาง-ตก)

ภาพที่ 35 เสียง ว.4 ในคำว่า “ห้า”

ภาพที่ 36 เสียง ว.4 “ให้”

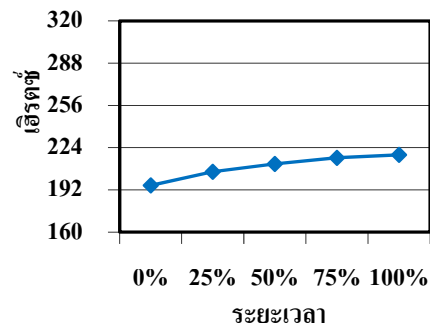
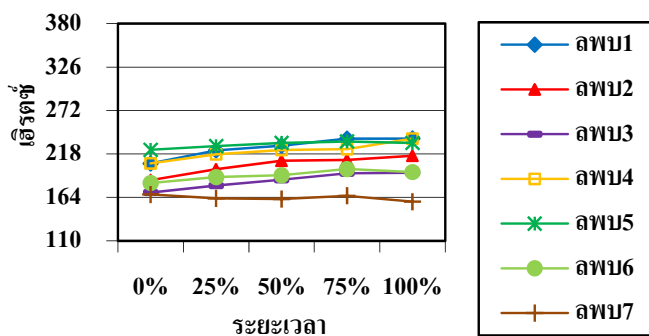
ในประโยค “น้ำเห็นควยห้าโต” ของผู้พูด 7 คน ในประโยค “ป่าให้ควยกินหญ้า” ของผู้พูด 7 คน

ภาพที่ 37 ค่าเฉลี่ย F0 ของ ว.4 ในคำว่า “ห้ำ” ภาพที่ 38 ค่าเฉลี่ย F0 ของ ว.4 ในคำว่า “ให้”

เสียงวรรณยุกต์กลาง-ตกแปรเป็นเสียงกลาง-ระดับในคำพูดต่อเนื่อง พิสัยค่าความถี่มูลฐานอยู่ระหว่าง 220-270 เฮิรตซ์โดยประมาณ

4.2.4 วรรณยุกต์เสียงที่ 5 (ในข้อมูลคำเดียวเป็นเสียงกลาง-ขึ้น)

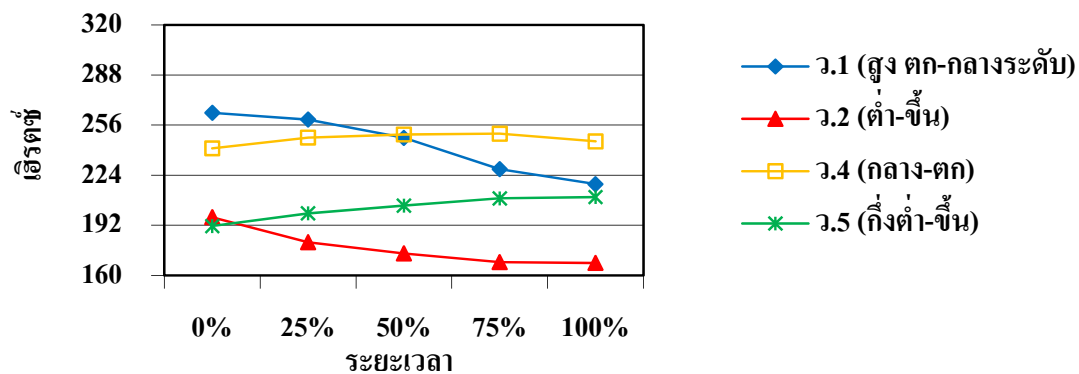

ภาพที่ 39 เสียง ว.5 ในคำว่า “อ้าย” ในประโยค “ข้อยมีอ้ายสองคน” ของผู้พูด 7 คน

ภาพที่ 40 ค่าเฉลี่ย F0 ของ ว.5 ในคำว่า “อ้าย”

วรรณยุกต์เสียงกึ่งต่ำ-ขึ้นนี้ เมื่อปรากฏในคำพูดต่อเนื่องก็ยังคงรักษาความเป็นวรรณยุกต์เปลี่ยนระดับ โดยเสียงเริ่มต้นจากระดับกลางแล้วค่อยๆ สูงขึ้น แต่ค่าพิสัยค่าความถี่มูลฐานมีช่วงที่ค่อนข้างแคบ คืออยู่ระหว่าง 190-210 เฮิรตซ์โดยประมาณ ซึ่งชี้ให้เห็นว่าเมื่อวรรณยุกต์นี้อยู่ในบริบทคำพูดต่อเนื่อง เสียงจะมีช่วงพิสัยค่าความถี่มูลฐานลดลง ซึ่งสอดคล้องกับเสียงเปลี่ยนระดับอีก 3 เสียงข้างต้น

ภาพที่ 41 แสดงค่าเฉลี่ยค่าความถี่มูลฐาน (F0) ของวรรณยุกต์เปลี่ยนระดับทั้ง 4 เสียงในคำพยางค์เป็นที่ปรากฏในคำพูดต่อเนื่อง ดังแสดงต่อไปนี้

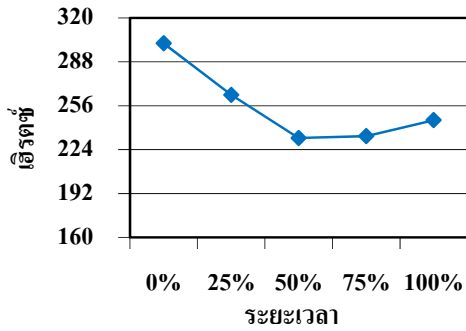
ภาพที่ 41 ค่าเฉลี่ยของเสียงวรรณยุกต์เปลี่ยนระดับ 4 เสียงที่ปรากฏในพยางค์เป็น
ในคำพูดต่อเนื่องในภาษาลาวหลวงพระบาง

ในหัวข้อย่อยต่อไป ผู้วิจัยจะนำค่าเฮิร์ตซ์ซึ่งเฉลี่ยจากค่าความถี่มูลฐานของเสียงวรรณยุกต์ในคำพูดเดี่ยวที่ออกเสียง โดยผู้บอกภาษา 6 คน มาเปรียบเทียบกับค่าความถี่มูลฐานของเสียงวรรณยุกต์ในคำพูดต่อเนื่องที่ปรากฏในประโยค เพื่อศึกษาว่าเสียงวรรณยุกต์ในสองบริบทมีความแตกต่างกันมากน้อยเพียงใด

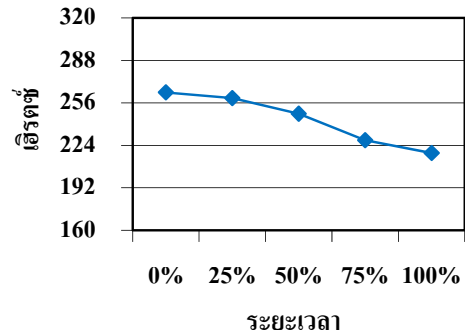
4.3 เปรียบเทียบสัญลักษณ์ของเสียงวรรณยุกต์ในคำพูดเดี่ยวและคำพูดต่อเนื่อง

4.3.1. วรรณยุกต์เสียงที่ 1 (เสียงสูงตก-กลางระดับ)

วรรณยุกต์เสียงที่ 1 ในสองบริบทมีความแตกต่างกันทั้งในแง่ของระดับเสียง ทิศทางการเปลี่ยนระดับ และค่าพิสัยความถี่มูลฐาน แม้ระดับเสียงจะเริ่มต้นจากค่าเฮิร์ตซ์ที่สูงในคำพูดต่อเนื่อง แต่ค่าเฮิร์ตซ์ต่ำกว่าจุดเริ่มต้นของเสียงในคำพูดเดี่ยว ในแง่ของทิศทางการเปลี่ยนระดับ เสียงที่คงระดับในช่วง 50% สุดท้ายในคำพูดเดี่ยวจะไม่ปรากฏในคำพูดต่อเนื่อง มีเพียงทิศทางการตกเท่านั้น ค่าพิสัยความถี่มูลฐานในคำพูดต่อเนื่องยังมีช่วงที่แคบกว่าในคำพูดเดี่ยวถึงเกือบหนึ่งเท่า ดังแสดงไว้ในภาพที่ 42 และ 43 ต่อไปนี้

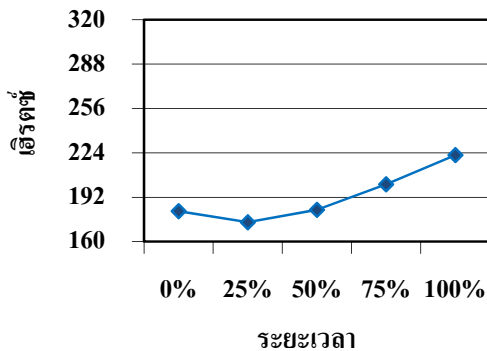
ภาพที่ 42 ค่าเฉลี่ย F0 ของ ว.1
(สูง-ตก-กลางระดับ ในคำเดี่ยว)

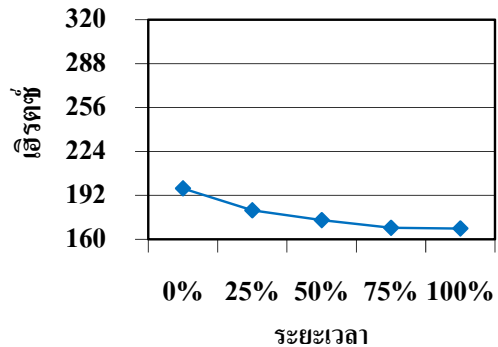
ภาพที่ 43 ค่าเฉลี่ย F0 ของ ว.1
(สูง-ตก ในคำพูดต่อเนื่องที่ปรากฏในประโยค)

4.3.2 วรรณยุกต์เสียงที่ 2 (เสียงต่ำ-ขึ้น)

วรรณยุกต์เสียงที่ 2 ซึ่งเป็นเสียงต่ำ-ขึ้นในคำเดี่ยวกลายเป็นเสียงคงระดับโดยส่วนที่เป็นทิศทางการขึ้นจะหายไป แม้ว่าในช่วง 25% แรกของการออกเสียง ระดับเสียงตกลงมาเล็กน้อย ระดับเสียงอยู่ในช่วงพิสัยเดียวกัน ดังแสดงในภาพที่ 44 และ 45 ต่อไปนี้

ภาพที่ 44 ค่าเฉลี่ย F0 ของ ว.2
(ต่ำ-ขึ้น ในคำเดี่ยว)

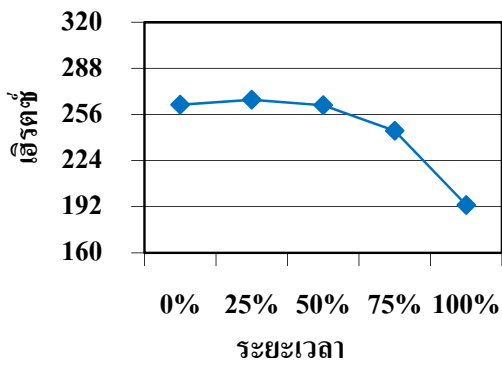

ภาพที่ 45 ค่าเฉลี่ย F0 ของ ว.2
(ต่ำ-ระดับ ในคำพูดต่อเนื่องที่ปรากฏในประโยค)

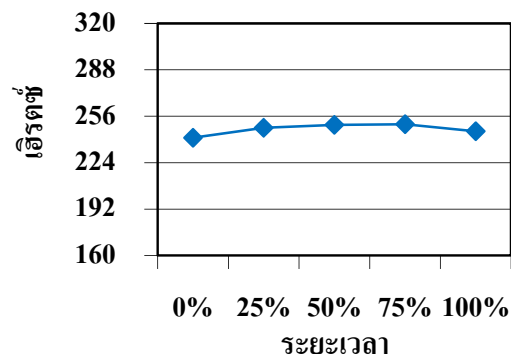
ผู้วิจัยมีข้อสังเกตเพิ่มเติมว่า ในคำพูดต่อเนื่องนั้น หากวรรณยุกต์เสียงนี้เกิดขึ้นที่ตำแหน่งท้ายสุดของประโยค ในบางครั้งเราจะพบการแปรเสียงอีกประเภทหนึ่ง ได้แก่ เสียงต่ำ-ขึ้น-ตก ด้วย

4.3.3. วรรณยุกต์เสียงที่ 4 (เสียงกลาง-ตก)

เสียงวรรณยุกต์เปลี่ยนระดับกลาง-ตกในคำเดี่ยว กลายเป็นเสียงคงระดับเมื่อปรากฏในประโยค ดังแสดงในภาพที่ 46 และ 47 ต่อไปนี้

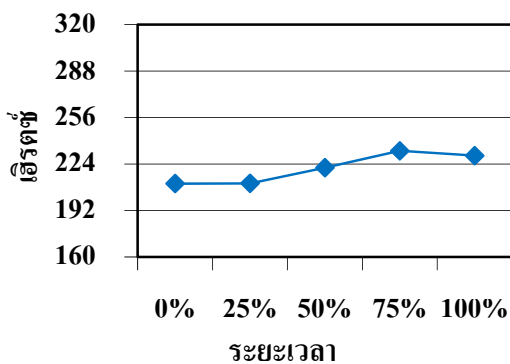
ภาพที่ 46 ค่าเฉลี่ย F0 ของ ว.4 (สูง-ตก ในคำเดี่ยว)

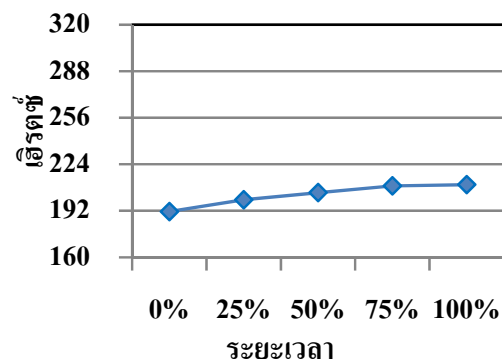
ภาพที่ 47 ค่าเฉลี่ย F0 ของ ว.4 ในคำว่าห้า, ให้ (สูง-ระดับ ในคำพูดต่อเนื่องที่ปรากฏในประโยค)

4.3.4 วรรณยุกต์เสียงที่ 5 (เสียงกลาง-ขึ้น)

วรรณยุกต์เสียงนี้ยังคงรักษาการเปลี่ยนระดับของเสียงเอาไว้ โดยในคำพูดต่อเนื่อง วรรณยุกต์เสียงนี้ก็ยังคงเป็นเสียงกึ่งต่ำ-ขึ้นเช่นกัน ดังแสดงในภาพที่ 48 และ 49 ต่อไปนี้

ภาพที่ 48 ค่าเฉลี่ย F0 ของ ว.5 (กึ่งต่ำ-ขึ้น ในคำเดี่ยว)

ภาพที่ 49 ค่าเฉลี่ย F0 ของ ว.5 (กึ่งต่ำ-ขึ้น ในคำพูดต่อเนื่องที่ปรากฏในประโยค)

สรุปได้ว่า ในจำนวนเสียงวรรณยุกต์เปลี่ยนระดับ 4 เสียง มีเสียงวรรณยุกต์ 2 เสียงที่แปรเป็นเสียงวรรณยุกต์คง-ระดับในคำพูดต่อเนื่อง ได้แก่วรรณยุกต์ที่ 2 (ต่ำ-ขึ้นในคำพูดเดี่ยว) แปรเป็นเสียงต่ำระดับ และวรรณยุกต์ที่ 4 (กลาง-ตกในคำพูดเดี่ยว) แปรเป็นเสียงกลางระดับ ส่วนเสียงวรรณยุกต์อีก 2 เสียงยังคงรักษาเสียงเปลี่ยนระดับเอาไว้ กล่าวคือในคำพูดต่อเนื่อง วรรณยุกต์ที่ 1 (สูง-ตก-กลางระดับ) แปรเป็นเสียงสูง-ตก ส่วนวรรณยุกต์ที่ 5 (กึ่งต่ำ-ขึ้นในคำพูดเดี่ยว) ก็ยังคงรักษาสัทลักษณะกึ่งต่ำ-ขึ้นเอาไว้ แม้ว่ารูปแปรของวรรณยุกต์ที่ 1 และ 5 จะมีช่วงของค่าความถี่พิสัยแคบลงในคำพูดต่อเนื่องก็ตาม

5. สรุป

ภาษาลาวหลวงพระบางที่พูดในหมู่บ้านเชียงแมน เมืองจอมเพชร แขวงหลวงพระบาง ถือได้ว่าเป็นตัวแทนของระบบเสียงภาษาลาวหลวงพระบาง เนื่องจากคนในชุมชนมีอัตราการโยกย้ายถิ่นฐานน้อย อีกทั้งเป็นเมืองที่ติดกับเมืองหลวงพระบาง อันเป็นศูนย์กลางของแขวงหลวงพระบาง ระบบเสียงของภาษาลาวหลวงพระบางในบทความวิจัยนี้มีความใกล้เคียงมากที่สุดกับงานของบราวน์ที่เสนอในปี ค.ศ. 1965 กล่าวคือ ภาษาลาวหลวงพระบางประกอบด้วยเสียงวรรณยุกต์ 5 หน่วยเสียง มีเสียงคงระดับ 1 หน่วยเสียง และเสียงเปลี่ยนระดับ 4 หน่วยเสียง สัทลักษณะในกล่องวรรณยุกต์ตามระบบของเก็ดนีย์มีทิศทางที่ใกล้เคียงกันมาก ยกเว้นสัทลักษณะในแถว A1 นอกจากนี้ การแยกเสียงรวมเสียงของวรรณยุกต์ภาษาลาวหลวงพระบางในงานวิจัยนี้ยังตรงกับงานของบราวน์ด้วย ดังนั้น หากบราวน์เก็บข้อมูลจากคนในชุมชนเมืองหลวงพระบาง หรือเมืองใกล้เคียงเช่นเมืองจอมเพชรก็อาจกล่าวได้ว่า ระบบวรรณยุกต์ของภาษาลาวหลวงพระบางเปลี่ยนแปลงไปเพียงเล็กน้อยเท่านั้นทั้งในแง่ของสัทลักษณะ อีกทั้งจำนวนหน่วยเสียงวรรณยุกต์ยังคงมีเท่าเดิม คือ 5 หน่วยเสียง ในคำพูดเดี่ยววรรณยุกต์ภาษาลาวหลวงพระบางมีทิศทางการเปลี่ยนระดับใน 4 หน่วยเสียง ส่วนในคำพูดต่อเนื่อง สัทลักษณะของเสียงวรรณยุกต์มีแนวโน้มในการเปลี่ยนระดับน้อยลง แม้จะยังคงรักษาทิศทางการเปลี่ยนระดับนั้นไว้ก็ตาม

6. กิตติกรรมประกาศ

ผู้วิจัยขอขอบพระคุณรองศาสตราจารย์ ดร.นันทนา รณเกียรติ และอาจารย์ ดร. จุฑามณี อ่อนสุวรรณ สำหรับข้อเสนอแนะที่มีคุณค่ายิ่งต่องานวิจัยนี้

เชิงอรรถ

- ¹ หนังสือเรื่องนี้ (ดู Brown, 1985 ในบรรณานุกรม) เป็นการนำผลงานของบราวน์ตั้งแต่ปี ค.ศ. 1965-1979 มารวมไว้ด้วยกัน ซึ่งบราวน์ได้เสนองานวิจัยด้านวรรณยุกต์ภาษาลาวถิ่นต่างๆ รวมทั้งภาษาลาวถิ่นหลวงพระบางเป็นครั้งแรกในงานวิทยานิพนธ์ระดับปริญญาเอกในปี ค.ศ. 1965
- ² รอฟและรอฟ (Roff & Roff, 1956) แบ่งแถวพยัญชนะต้นออกเป็น 3 แถวในแนวนอน ประกอบด้วยแถวพยัญชนะต้นที่เป็นอักษรสูง กลาง และต่ำ อย่างไรก็ตาม ใด ๆ ก็ดี เพื่อให้การบรรยายเสียงวรรณยุกต์สอดคล้องกันหมดทุกภาพในบทความนี้ ผู้วิจัยจึงได้ปรับรูปแบบการนำเสนอระบบวรรณยุกต์ในภาษาลาวหลวงพระบางของรอฟและรอฟให้เป็นภาพที่

ประกอบด้วยแถวพยัญชนะต้นดั้งเดิมตามแนวนอน 4 แถวตามระบบของเก็ดนีย์ (Gedney, 1972) ทั้งนี้ การปรับระบบวรรณยุกต์จาก 3 แถวให้เป็น 4 แถวดังกล่าวมิได้เป็นปัญหาหรือทำให้เกิดการตีความคลาดเคลื่อนแต่อย่างใด เนื่องจากแถวที่ 2 (อักษรกลาง) ของรอฟตรง กับแถวที่ 2 และ 3 ของเก็ดนีย์อย่างชัดเจน พยัญชนะในแต่ละแถวมีรายละเอียดดังนี้: พยัญชนะต้นแถวที่ 1 ได้แก่พยัญชนะต้นดั้งเดิมโฆมะมีกลุ่มลม (voiceless friction) แถวที่ 2 ได้แก่อักษรกลางที่ประกอบด้วยพยัญชนะต้นดั้งเดิม *p, *t, *k, *c แถวที่ 3 ประกอบด้วยเสียง *ʔb, *ʔd, *ʔ ส่วนแถวที่ 4 ประกอบด้วยพยัญชนะต้นที่มาจากอักษรต่ำ เช่น *m, *l เป็นต้น

- 3 สำหรับผู้ที่สนใจในรายละเอียด ขอแนะนำให้ศึกษาจากงานของพิณรัตน์โดยตรง (พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล, 2546, น. 426) เนื่องจากพิณรัตน์แสดงระบบเสียงวรรณยุกต์ของผู้บอกภาษา ทั้ง 5 คน โดยมีได้นำเอาผลการศึกษามารวมกันเช่นนี้ ซึ่งผู้บอกภาษาแต่ละคนต่างก็มีระบบการรวมเสียงแยกเสียงวรรณยุกต์ไม่ตรงกัน การนำระบบเสียงวรรณยุกต์ของผู้บอกภาษาทั้ง 5 คนมารวมไว้ในตารางเดียวกันจึงเป็นเรื่องที่ยากต่อการทำความเข้าใจ อย่างไรก็ตาม ผู้วิจัยมีความจำเป็นต้องนำผลสรุปของผู้บอกภาษาทั้ง 5 คนของพิณรัตน์มารวมเข้าไว้ด้วยกัน เช่นนี้เนื่องด้วยเนื้อที่จำกัด ซึ่งต้องขออภัยเจ้าของผลงานไว้ ณ ที่นี้ด้วย
- 4 สาเหตุที่จำนวนผู้บอกภาษาที่ออกเสียงรายการคำเดียวและประโยคมีไม่เท่ากัน เนื่องจากผู้บอกภาษา 5 คนแรกอยู่บ้านในช่วงที่เก็บข้อมูล จากนั้นผู้บอกภาษาอีก 2 คนได้ตามมาสมทบ ซึ่งผู้วิจัยมีเวลาในการเก็บข้อมูลภาคสนามค่อนข้างจำกัด จึงไม่มีโอกาสเก็บข้อมูลรายการคำเดียวจากผู้บอกภาษาทั้ง 2 คนดังกล่าว
- 5 ผู้บอกภาษาที่ออกเสียงรายการคำเดียว ประกอบด้วย 1. แม่เต่าสุก อายุ 67 ปี 2. แม่เต่าแก้ว อายุ 68 ปี 3. แม่เต่าผุย อายุ 76 ปี 4. แม่เต่าเหล็ก อายุ 68 ปี และ 5. นางบาง อายุ 42 ปี สำหรับการออกเสียงจากประโยคนั้น มีผู้บอกภาษาอีก 2 คนที่ออกเสียงในประโยค ได้แก่ 6. แม่ตุ้มผุย อายุ 68 ปี และ 7. แม่ตุ้มแพงแก้ว อายุ 57 ปี
- 6 งานวิจัยนี้มีวิธีการเก็บข้อมูลที่แตกต่างจากงานของพิณรัตน์ อัครวัฒนากุล (2546) กล่าวคือ พิณรัตน์ได้ให้ผู้บอกภาษาออกเสียงของแต่ละคำ 5 ครั้ง แต่ผู้วิจัยให้ผู้บอกภาษาออกเสียงเพียง 2 ครั้ง เพราะผู้วิจัยถือว่าข้อมูลเสียงวรรณยุกต์ที่ได้จากรายการคำ จำนวน 60 คำในข้อ 3.3.1 มีจำนวนเพียงพอที่จะยืนยันได้ว่า เสียงวรรณยุกต์แต่ละเสียงมีสัทลักษณะอย่างไร รายการคำชุดที่ 2 เป็นการเก็บข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อแสดงค่าความถี่มูลฐาน โดยผู้วิจัยเลือกคำที่มีค่าความถี่มูลฐานชัดเจนที่สุดมาแสดงในบทความนี้

- 7 การที่ภาษาลาวหลวงพระบางไม่มีคำว่า “ชัด” และ “คัด” เป็นปัญหาเฉพาะหน้าซึ่งผู้วิจัยมิได้คาดคิดมาก่อน จึงมิได้มีเวลาพิจารณาหาคำที่ใกล้เคียงที่ดีกว่าคำว่า “ผัด” และ “นก” มาทดแทน (คู่มือลักษณะของพยางค์ตายทั้งหมดได้ในภาพที่ 23)
- 8 ผู้วิจัยตัดการศึกษาคำพยางค์ตายในคำพูดต่อเนื่องออกไปเพื่อมิให้ขอบเขตของการศึกษากว้างเกินไป
- 9 คำอธิบายเพิ่มเติมใน Abramson 1962: 15, Tumtavitikul 1992: 3
- 10 เอบรัมสัน (Abramson 1962, p. 115) ได้วัดค่าความถี่มูลฐานของวรรณยุกต์ในภาษาไทยมาตรฐานที่ปรากฏในสระเสียงยาวทุกๆ 25 มิลลิวินาที (ms) สำหรับการวัดค่าความถี่มูลฐานของผู้วิจัยในครั้งนี้ ได้กำหนดการวัดออกเป็น 5 ตำแหน่งเนื่องจากผู้วิจัยพบว่าคำทั้งหมดที่นำมาวัดค่าความถี่มูลฐานมีความยาวของเสียงสระและพยัญชนะท้ายไม่เกิน 33 มิลลิวินาที เมื่อแบ่งตำแหน่งที่วัดออกเป็น 5 ตำแหน่ง แต่ละตำแหน่งจะมีความยาวระหว่าง 5-10 วินาทีเท่านั้น ดังนั้น การวัดค่าความถี่มูลฐานเพียง 5 ตำแหน่งจึงเป็นการวัดที่เพียงพอในการแสดงให้เห็นทิศทางของระดับเสียง
- 11 การที่ผู้บอกภาษาทั้งสองคนนี้ออกเสียงสูงและต่ำกว่าคนอื่นๆ อย่างเห็นได้ชัด อาจมีปัจจัยมาจากเรื่องอื่นๆ ที่นอกเหนือไปจากปัจจัยด้านระบบเสียง เช่น อาจเกิดจากความตื่นเต้นประหม่า เป็นต้น นอกจากนี้ อาจเป็นเพราะผู้บอกภาษาคนที่ 3 มีอายุมากที่สุด (76 ปี) ต่างจากอายุของผู้บอกภาษาคนอื่นอย่างน้อย 10 ปี ผู้วิจัยจึงมิได้นำผลของค่าความถี่มูลฐานจากผู้บอกภาษานี้มาหาค่าเฉลี่ยด้วย
- 12 ค่าเฉลี่ยของค่าความถี่มูลฐานของเสียงวรรณยุกต์ 4 เสียงในพยางค์ตายที่แสดงในภาพนี้มีข้อด้อยในเรื่องของลักษณะของเสียงพยัญชนะต้นที่ไม่ตรงกัน ดังเหตุผลที่ได้แสดงไปแล้วก่อนหน้านี้ ซึ่งหากพยางค์ทั้งหมดขึ้นต้นด้วยพยัญชนะต้นเสียงเดียวกัน ก็จะทำให้การเปรียบเทียบลักษณะของเสียงวรรณยุกต์ทั้ง 4 เสียงของพยางค์ตาย มีความสมบูรณ์ขึ้นกว่านี้
- 13 การออกเสียงของผู้บอกภาษาคนที่ 7 แสดงค่าเฮิร์ตซ์ต่ำมากกว่าผู้บอกภาษาคนอื่นๆ อย่างเห็นได้ชัด ผู้วิจัยได้แสดงค่าความถี่มูลฐานของผู้บอกภาษาทั้ง 7 คนไว้ในการบรรยายเสียงวรรณยุกต์ทั้ง 4 เสียง แต่ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมิได้นำผลของค่า F₀ ของผู้บอกภาษาคนที่ 7 มาคิดค่าเฉลี่ยร่วมด้วย ดังนั้น ภาพต่างๆ ที่แสดงค่าเฉลี่ย จึงเป็นค่าเฉลี่ยความถี่มูลฐานของผู้บอกภาษา 6 คนเท่านั้น โดยตัดคนที่ 7 ออกไป

เอกสารอ้างอิง

- พิณรัตน์ อัครวัฒนากุล. (2546). *การเปลี่ยนแปลงของวรรณยุกต์: กรณีศึกษาภาษากลุ่มลาว*. วิทยานิพนธ์ปริญญาอักษรศาสตรดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาภาษาศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, กรุงเทพฯ.
- ศิวพร ฮาชันนารี. (2543). *การศึกษาระบบเสียงในภาษาลาวหลวงพระบาง: การศึกษาเปรียบเทียบกับภาษาลาวครั้งลุ่มน้ำทำจิ้น และภาษาลาวด่านซ้าย*. วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต สาขาจารึกภาษาไทย ภาควิชาภาษาตะวันออก มหาวิทยาลัยศิลปากร, กรุงเทพฯ.
- สมบัติ พรหมมินทร์ ค้อนทอง. (2551). *ถ้อยเสียงสำเนียงลาว คำศัพท์ 3 ภาษา ลาว-ไทย-อังกฤษ*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ศิริภรณ์ ออฟเซ็ท.
- Abramson, S. A. (1962). The vowels and tones of standard Thai: Acoustical measurements and experiments. *International Journal of Phonetics Part III*, 28(2), x-146. Retrieved from <http://www.haskins.yale.edu/Reprints/HL0035.pdf>.
- Brown, J. M. (1965). *From ancient Thai to modern dialects*. Bangkok: Social Science Association Press of Thailand.
- Brown, J. M. (1985). *From ancient Thai to modern dialects and other writings on historical Thai linguistics*. Bangkok: White Lotus.
- Enfield, N.J. (1999). Lao as a national language. In G. Evans (Ed.), *Laos Culture and Society* (p.258-290). Chiang Mai: Silkworm Books.
- Enfield, N.J. (2007). *A grammar of Lao*. New York: Mouton de Gruyter.
- Gedney, J. W. (1972). A checklist for determining tones in Tai dialects. In M. Estellie Smith (Ed.), *Studies in Linguistics in Honor of George L. Trager* (p.423-437). The Hague: Mouton.
- Osatananda, V. (1997). *Tones in Vientianne Lao* (Unpublished doctoral dissertation). University of Hawaii, Manoa, HI.
- Roffe, G.E., & Roffe, T.W. (1956). *Spoken Lao, Book 1*. Washington, D.C.: American Council of Learned Societies.

- Tingsabadh, K. M.R. (2001). Thai tone geography. In K. Tingsabadh, M.R. & A. S. Abramson (Eds.), *Essays in Tai Linguistics* (p.205-228) [PDF for digital Edition]. Retrieved from <http://sealang.net/sala/archives/pdf8/tingsabadh2001thai.pdf>.
- Trankell, I. (1999). Royal relics: Ritual and social memory in Louang Phabang. In G. Evans (Ed.), *Laos Culture and Society* (p.191-213). Chiang Mai: Silkworm Books.
- Tumtavitikul, A. (1992). *Consonant onsets and tones in Thai* (Unpublished doctoral dissertation). University of Texas, Austin, TX.